

STEUNPUNT
Groene Zorg
VZW

JAARVERSLAG 2016

STEUNPUNT GROENE ZORG VZW, EEN INITIATIEF VAN BOERENBOND, ONS EN CERA.

BOERENBOND & LANDELIJKE GILDEN

Woord vooraf

‘De zorgboerderij is net zo kwetsbaar als de mensen die er komen’. Deze uitspraak uit onverdachte hoek van Professor Johan Braeckman, tijdens de studiedag ‘Groene Kansen voor Welzijn op Maat’, is blijven nazinderen. Professor Braeckman doelde op de broosheid van het maatschappelijk engagement, op de kwetsbaarheid waaraan mensen zich bloot stellen op het moment dat ze hun nek uitsteken om iets te delen met anderen.

En al kan de zorgboerderij bogen op heel wat maatschappelijke appreciatie, er zijn ook twijfelaars. Zo stellen sommigen zich de vraag of de uitbating van een onderneming wel verenigbaar is met een oprecht sociaal engagement in de schoot van diezelfde onderneming. Wij vinden dit alvast een hard en onjuist oordeel.

Gelukkig bestaat er nog zoiets als sociale bewegingen en verenigingen, netwerken die maken dat mensen die hun nek uitsteken niet aan hun lot worden overgelaten. Met het Steunpunt Groene Zorg gaan wij alvast meer dan 10 jaar voorop om iedereen die groen en zorg wil combineren, op een behoorlijke wijze te omkaderen.

Een gewaardeerde plaats toekennen aan de 900 zorgboerderijen in Vlaanderen is één van onze grootste bekommernissen. Wat dat betreft was 2016 een cruciaal jaar. Voor het eerst dook de zorgboerderij, via de term ‘groene zorginitiatief’, op in de Vlaamse welzijnswetgeving. Daarmee ging de overheid in op onze suggestie om de opportuniteit van de persoonsvolgende financiering aan te grijpen en zorgboerderijen rechtstreeks toegankelijk te maken voor budgethouders.

De eerste groep van zorgboerderijen staat gereed om hiermee aan de slag te gaan. Maar tegelijk blijft de meerderheid van zorgboerderijen werken via de klassieke driehoeksrelatie met erkende voorziening en zorggast. De bal ligt nu ook in ons kamp, om tegenover de toenemende diversiteit aan zorgboerderijen, een gedifferentieerd ondersteuningsaanbod vanuit het Steunpunt Groene Zorg uit te werken.

In dit jaarverslag leest u onder meer over de stappen die we daartoe reeds gezet hebben. Tevens is dit verslag een bron van informatie over de actuele toestand van Groene Zorg in Vlaanderen. Ik hoop dat het de lezer beter inzicht verschaft over de werkzaamheden en uitdagingen van ons steunpunt.

Joris Van Olmen
Voorzitter

1. Historiek

Op 20 januari 2004 werd Steunpunt Groene Zorg (SGZ) officieel gelanceerd. De initiatiefnemers waren Boerenbond, Ons (toen nog Groep KVLV) en Cera. Deze organisaties hadden tijdens de voorgaande jaren elk hun eigen expertise opgebouwd rond deelaspecten van Groene Zorg. In de aanloop naar de opstart hadden de oprichters in 2003 een voorbereidende studie uitgevoerd over de haalbaarheid en opportuniteit van Groene Zorg en een ondersteunend servicepunt.

Zowel qua vragen vanuit de welzijnssector als qua land- en tuinbouwbedrijven die bereid waren om personen op te vangen, bleek Groene Zorg van bij de start een schot in de roos.

De invoering van een Vlaamse subsidie voor zorgboerderijen einde 2005 betekende een belangrijke nieuwe hefboom voor Groene Zorg. Het aantal zorgboerderijen bleef toenemen en ook de vraag vanuit welzijnvoorzieningen groeide voortdurend.

Dankzij middelen die de provinciebesturen daarvoor vrijmaakten, werd vanaf 2006 sterker ingezet op de uitbouw van een dienstverlening op provinciaal niveau. Deze dienstverlening is gericht op het samenbrengen van vraag en aanbod en was al sinds 2002 in een PDPO-project door Groene Zorg Oost-Vlaanderen uitgetest. Tot 2010 was er de trend van een toenemend aantal vragen. Sindsdien schommelt het aantal aanmeldingen rond 1.000 per jaar. De groei in het aanbod aan zorgboerderijen werd gedurende de voorbije 10 jaar onverminderd doorgezet. Het is daarbij belangrijk te wijzen op het groeiende aandeel van zorgboerderijen dat niet in aanmerking komt voor de subsidie van het Departement Landbouw en Visserij.

Van bij de start werkte Steunpunt Groene Zorg aan betere randvoorwaarden voor de samenwerking tussen landbouw en zorg. De Kwaliteitsgids Groene Zorg, die in 2007 werd opgemaakt, bundelde de ervaring van de eerste werkingsjaren in een handleiding voor wie wilde starten met een zorgboerderij of ermee wilde samenwerken.

Sinds de uitgave van de Kwaliteitsgids is de aandacht voor een kwaliteitsgerichte samenwerking op de zorgboerderij een voortdurend werkingspunt van Steunpunt Groene Zorg gebleven. Het STRO-project (2011-2014), waaraan Steunpunt Groene Zorg participeerde in het kader van Interreg IVa Vlaanderen-Nederland, gaf daartoe een extra impuls. De matchingmethodiek die het steunpunt toepast, kreeg een wetenschappelijke onderbouwing en werd met een nieuwe vragenlijst verfijnd. In 2014 werd de volledige dossierbehandeling geautomatiseerd. De oorspronkelijke Kwaliteitsgids werd intussen een Kwaliteitsbox met 5 thematische brochures.

Het groeiend aantal zorgboerderijen bracht ook een alsmaar grotere variatie mee. Deze evolutie liet zich eind 2014 gelden bij de herformulering van de missie en de beleidsdoelstellingen van het steunpunt. De Algemene Vergadering van juni 2015 gaf haar goedkeuring aan een meer gedifferentieerde strategie. Dit liet zich ook gevoelen in de werking, waarin meer nadruk kwam te liggen op de aangepaste ondersteuning van zorgboerderijen die meer willen inzetten op zorg. Deze ontwikkeling kreeg alle aandacht tijdens een Vlaamse studiedag 'Groene Kansen voor Zorg op Maat', die het steunpunt in samenwerking met Cera in 2016 opzette. Daarmee werd een stap vooruit gezet om de zorgboerderij een erkende plek te geven in het zorglandschap.

2. Missie en Visie

Missie Steunpunt Groene Zorg vzw

Het Steunpunt Groene Zorg vzw wil Groene Zorg als zorgvorm ondersteunen en hierbij de zorgboerderijen op de kaart zetten als een volwaardige versterking en verruiming van de zorgsector die op zoek is naar zorg op maat en dit door de cliënt te plaatsen in een natuurlijke setting midden in de samenleving.

Het Steunpunt Groene Zorg vzw wil als autonome organisatie, maar in overleg met alle betrokken stakeholders, komen tot een kwaliteitsvolle invulling van Groene Zorg in Vlaanderen. Hierbij zal het Steunpunt haar werking focussen op volgende vier pijlers:

- Dienstverlening aan zorgboerderijen en zorginstellingen/begeleiders, met aandacht voor een goede en kwaliteitsvolle koppeling tussen de zorgvraag en het aanbod van de zorgboerderijen
- Belangenbehartiging van de samenwerking landbouw- zorg en van het concept zorgboerderij
- Kennis en onderzoek
- Vorming en informatie

Visie Steunpunt Groene Zorg vzw

Iedereen in onze maatschappij, vooral de zwakkeren en hulpbehoevenden, heeft recht op maximale ondersteuning en zorg. Groene Zorg is hierbij een weliswaar kleine, maar zeker niet onbelangrijke schakel in het geheel van de zorgondersteuning.

Groene Zorg zijn alle mogelijke activiteiten voor een brede waaier van kwetsbare groepen waarbij, in een vrijwillig kader en onder begeleiding, een groene werkomgeving wordt benut met het oog op beleving, dagbesteding, time-out of begeleiding tot een arbeidstraject, waarbij:

- een holistische visie op hulp- en zorgverlening de zorgvorm schraagt en de praktische uitwerking onderbouwt,
- de waarden harmonie, verbondenheid en empowerment centraal staan,
- de meerwaarde ligt in het vermaatschappijlijken van de zorg.

Het Steunpunt Groene Zorg vzw definieert het kader van haar werking als volgt:

- Zorgboerderij : dit is een bedrijf, vereniging of particulier initiatief waar activiteiten van land- of tuinbouwproductie of andere activiteiten die betrekking hebben op de omgang met planten of dieren, benut worden bij het aanbod van Groene Zorg.
- Zorgboer(in) : dit is de bedrijfsleid(st)er, verantwoordelijke van de vereniging of particulier initiatief die Groene Zorg op een zorgboerderij aanbiedt.
- Hulpboer/zorggast/zorgvrager : dit is de persoon uit een kwetsbare groep die deelneemt aan de Groene Zorg.
- Begeleider: de persoon die, al dan niet in het georganiseerd verband van een voorziening maar steeds binnen het kader van een hulpverleningstraject en vanuit een handelingsplan, als professioneel instaat voor de ondersteuning van hulpboer(in) en zorgboer(in) bij de zorgboerderijactiviteiten.

3. Organisatiestructuur

Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering is samengesteld uit ten minste 9 leden die elk afgevaardigd zijn vanuit een van de 3 stichtende organisaties: Boerenbond, Ons en Cera.

Leden (eind 2016):

Franky Depickere, Stéphanie De Smet, Lieven Vandeputte, Matthieu Vanhove namens Cera

Frans De Wachter, Joris Van Olmen, Peter Bruggen en Christian Stivigny namens Boerenbond

Nik Van Gool, Els Van Weert, Monique Swinnen en Chris Van Hoof namens Ons

De leden van de Algemene Vergadering komen minstens eenmaal per jaar samen.

Op 9 juni 2016 werd de Algemene Vergadering bijeengeroepen voor de goedkeuring van het Jaarverslag en de Rekening 2015 en de goedkeuring van de Begroting 2016.

Raad van Bestuur:

De leden van de Raad van Bestuur worden benoemd door de Algemene Vergadering. De Algemene Vergadering van 9 juni 2016 aanvaardde het verzoek van Chris Van Hoof om ontslagen te worden als bestuurder en benoemde Nik Van Gool tot nieuw bestuurslid.

Eind 2016 zag de samenstelling van en de functieverdeling binnen de Raad van Bestuur er als volgt uit:

Voorzitter: Joris Van Olmen

Secretaris: Els Van Weert

Lid: Nik Van Gool

Lid: Frans De Wachter

De Raad van Bestuur vergaderde op volgende data:

18 februari 2016

12 april 2016

9 juni 2016

11 oktober 2016

22 november 2016

Op 21 en 22 september 2016 trok de Raad van Bestuur op studiereis naar Noord-Holland, waar zij kennis maakte met de werking van Stichting Landzijde.

Medewerkers en hun taakverdeling:

Op 8/08/2016 vervoegde Annelies Geeraerts de medewerkersploeg. Zij nam de werking in de provincie Vlaams-Brabant over van Katlijn Van de Meeren.

Katlijn Van der Meeren bleef verantwoordelijk voor de werking in de provincie Limburg en nam met ingang van 1/09/2016 tevens de uitvoering op zich van het PlattelandPlus-project 'Trajectbegeleiding voor Limburgse zorgboerderijen'.

De provinciale medewerkersploeg was eind 2016 als volgt samengesteld (3 VTE)

Nele Nackaerts: Antwerpen

Katlijn Van der Meeren: Limburg m.i.v. project PlattelandPlus

Mieke Braet: Oost-Vlaanderen

Annelies Geeraerts: Vlaams-Brabant

Els Roelof: West-Vlaanderen

Deze provinciale medewerkers coördineren de koppeling van vraag en aanbod. Zij verzorgen tevens de vormings- en informatieactiviteiten (0,4 – 0,6 VTE/provincie).

De medewerker centrale werking (1 VTE)

Willem Rombaut

De medewerker voor de centrale werking volgt de algemene dossiers op en staat in voor de communicatie, de organisatie van activiteiten op Vlaams niveau en de begeleiding van de interne structuren. Hij initieert vernieuwing via de projectwerking.

De administratieve ondersteuning

Maria Coenen.

De medewerkers komen maandelijks samen in een werkoverleg waarop zowel de provinciale als de algemene werking besproken en voorbereid wordt.

Maatschappelijke zetel:

Diestsevest 40

3000 Leuven

tel (016)28.61.28 – fax (016)28.61.29

Werksecretariaat:

Remylaan 4b

3018 Wijnmaal

tel (016)24.49.22 - fax (016)24.39.72

Website: www.groenezorg.be

4. Uitbouw Steunpunt Groene Zorg in 2016

Vlaamse Overheid

In 2013 ontving Steunpunt Groene Zorg vzw voor het eerst een subsidie op naam vanuit het Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. In 2016 kreeg het steunpunt een bedrag van 95.000 euro toegekend.

Het steunpunt beschouwt dit als een eerste stap naar een duurzamer samenwerkingsverband met de Vlaamse overheid in de vorm van een convenant als partnerorganisatie. Het steunpunt biedt immers kansen bij de realisatie van beleidsdoelstellingen zoals het faciliteren van inclusie, zorg op maat, empowerment van mensen uit kwetsbare groepen, continuïteit in de zorg, ...

Het is echter niet eenvoudig aan een organisatie als Steunpunt Groene Zorg een juiste plaats te geven binnen de regelgeving van het verkokerde welzijnslandschap. Het vinden van een passende positionering van het steunpunt binnen het welzijnsaanbod blijft daarom een belangrijke uitdaging.

Die uitdaging geldt trouwens niet enkel tegenover de welzijnssector. Ook voor de rol die het steunpunt speelt bij de realisatie van de doelstellingen uit de conceptnota van de Vlaamse Regering 'Samen tegen schooluitval', is het zoeken naar een juiste positionering. Tijdens een onderhoud met de CLB-koepels op 23/06/2016 werd dit aandachtspunt door SGZ aangekaart.

Provinciale overheden

Antwerpen

In 2016 kreeg Steunpunt Groene Zorg een bedrag van 30.000 euro op naam toegewezen vanuit de Dienst Landbouw en Platteland van het Antwerps provinciebestuur.

Limburg

Steunpunt Groene Zorg ontving een werkingssubsidie op naam (begroot vanuit landbouw) voor een bedrag van 32.000 euro.

Op 18/05/2016 kwam de provinciale stuurgroep bijeen.

Op 18/08/2016 was er een extra overleg met het kabinet Landbouw ter voorbereiding van de ontmoetingsavond voor zorgboerderijen

Oost-Vlaanderen

Voor 2016 voorzag het provinciebestuur in een toelage van 36.900 euro, toebedeeld vanuit het budget van landbouw.

Voor het penhouderschap in het project Zorg in de Groene Zorg ontving SGZ 4.000 euro.

Vlaams-Brabant

SGZ kon voor 2016 opnieuw rekenen op een provinciale werkingssubsidie van 33.000 euro vanuit het budget landbouw.

Op 04/05/2016 was er provinciale stuurgroep.

Op 11/04 , 13/06 en 13/09/2016 waren er voorbereidende vergaderingen met de partners multifunctionele landbouw voor de organisatie van een inspiratienamiddag over multifunctionele landbouw onder de titel 'Van Alle Markten Thuis' op 27/10/2016.

West-Vlaanderen

Het provinciebestuur heeft zich bij overeenkomst tot en met 2018 geëngageerd tot een jaarlijkse financiering van de werking in West-Vlaanderen. In 2016 bedroeg de subsidie 39.160 euro.

Op 24/02 en 05/10/2016 was er telkens stuurgroepvergadering.

Provinciaal beleid voor plattelandontwikkeling

Met de middelen van PlattelandPlus – provincie Limburg, kwam het project ‘Trajectbegeleiding voor Limburgse zorgboerderijen’ goed op gang. Dit project loopt van 01/07/2015 tot 31/12/2017. Het Innovatiesteunpunt is co-promotor. Het steunpunt ontving voor de werking in 2016 een cofinanciering van 21.073 euro.

Intussen werd in het voorjaar 2016 het Vlaams plattelandontwikkelingsplan uitgebreid met het thema ‘Omgevingskwaliteit door Samenwerking’. Daardoor past Groene Zorg opnieuw als mogelijk thema binnen PDPO.

Begin juli dienden we bij het plattelandloket voor Vlaams-Brabant een aangepaste projectaanvraag ‘Groene Zorg in de Vlaamse Rand’ in voor het plattelandprogramma ‘Omgevingskwaliteit door Samenwerking’. Dat project werd in het najaar goedgekeurd en zal lopen van 1/11/2016 tot 30/06/2018.

We startten ook met de voorbereiding van een projectaanvraag bij het plattelandloket provincie Antwerpen in het kader van het plattelandprogramma ‘Omgevingskwaliteit door Samenwerking’. Het is daarbij het opzet om vrijwilligerswerk op de zorgboerderij te ondersteunen. De aanvraag is pas in het voorjaar 2017 gepland.

Naar een verbrede dienstverlening

De rol die SGZ opneemt als bemiddelaar bij het samen brengen van vraag en aanbod zal in de toekomst belangrijk blijven.

Toch is het onze verwachting dat de groeiende verscheidenheid in de typologie van zorgboerderijen het steunpunt zal uitdagen om zijn dienstverlening te verruimen. Zo is er het aanvoelen dat zorgboerderijen die meer willen inzetten op het zorgaspect, een andere aanpak en ondersteuning verwachten. Deze verwachtingen kunnen zich situeren op de domeinen van dienstverlening, informatieverstrekking, belangenbehartiging, onderzoek en methodiekontwikkeling.

Met de komende uitrol van de persoonsvolgende financiering en de plaats die zorgboerderijen als geregistreerde aanbieder daarin kunnen nemen, zal deze noodzaak in een stroomversnelling komen.

Om daarbij inspiratie op te doen ging de Raad van Bestuur op 21 en 22/09/2016 op studiereis naar Noord-Holland, waar de bestuursleden konden kennismaken met Stichting Landzijde.

5. Werking 2016

5.1. Dienstverlening

In elke provincie is er een deeltijdse consulent werkzaam om de dienstverlening in Groene Zorg te behartigen.

De procedure die SGZ voorziet voor aanmelding, behandeling en opvolging van een zorgboerderijaanvraag verloopt deels via een digitaal loket. In het najaar 2016 zette SGZ het digitaal programma verder op punt. In het bijzonder werd de opbouw van het afsprakenplan geoptimaliseerd.

Er waren overlegmomenten met de ontwikkelaar eMuse op 20/05 en 07/10/2016.

5.1.1. Begeleiding van opstartende zorgboerderijen

Wie interesse toont om te starten als zorgboerderij wordt bezocht door een consulent van Steunpunt Groene Zorg voor een zogenaamde screening. Tijdens dat bezoek worden de motivatie en de zorgmogelijkheden van de kandidaat-zorgboerderij onderzocht. Voor de inschatting van de competenties van de zorgboer(in) doet de consulent beroep op het competentieprofiel dat in samenwerking met de docentengroep arbeidspsychologie van de Thomas More-hogeschool werd opgemaakt. Tijdens het maandelijks werkoverleg van de consultants komen de ervaringen met de opmaak van competentieprofielen geregeld aan bod.

Bij het kennismakingsbezoek ontvangt de kandidaat-zorgboerderij een Kwaliteitsbox en een map met nuttige informatie.

In 2016 werden 115 kandidaten bezocht. 5 daarvan haakten na het gesprek af. Het aandeel van niet subsidiabele zorgboerderijen binnen deze groep is lichtjes toegenomen tot 47% van het aantal kennismakingsbezoeken. In de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant heeft deze groep van nieuwe zorgboerderijen buiten de groep van professionele land- en tuinbouwers een duidelijk overwicht.

Na het screeningsbezoek krijgen de nieuwe zorgboerderijen ondersteuning bij de opstart van hun eerste overeenkomst. Van de 110 zorgboerderijen die na de screening kandidaat bleven, zijn er al 78 actief dwz dat ze reeds één of meer zorggasten ontvangen hebben. In de groep van nog niet gestarte zorgboerderijen vinden we een overgroot aandeel van de groep buiten de professionele land- en tuinbouw (6/10). We vermoeden dat het ontbreken van financiële stimuli hierbij een verklarende factor is.

Tabel 1

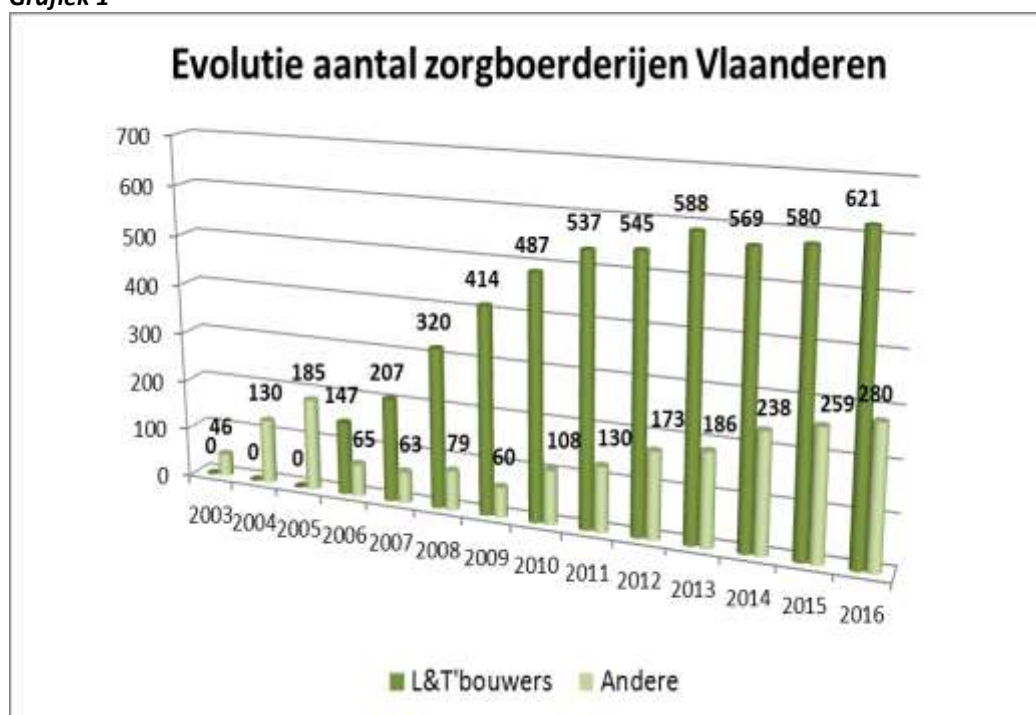
<i>Aantal gescreende zorgboerderijen in 2016</i>						
	Antw.	Limb.	O.-VI.	VI.-Br.	W.-VI.	TOTAAL
gescreend land- en tuinbouw	17	11	10	5	18	61
gescreend andere	10	10	15	9	10	54
afgehaakt na screening (L&TB)	1				2	3
afgehaakt na screening (andere)	1		1			2
NIEUWE ZORGBOERDERIJEN	25	21	24	14	26	110

5.1.2. Inventarisering van het zorgaanbod

Eind 2016 telde Steunpunt Groene Zorg 901 actieve zorgboerderijen in Vlaanderen. Over het ganse jaar groeide het aanbod aan actieve zorgboerderijen met 62. De meeste actieve zorgboerderijen zijn professionele land- en tuinbouwbedrijven in hoofd- of nevenberoep (69%). Enkel deze kunnen een subsidie als zorgboerderij ontvangen vanwege het Departement Landbouw en Visserij (DLV).

Van de actieve zorgboerderijen zijn er 280 die in het kader van de subsidiereglementering niet beschouwd worden als een professioneel landbouwbedrijf. Het gaat dan om paardenmaneges, hobbyboeren, tuinaannemers, ...). Het aandeel van dit type zorgboerderij in het totale aanbod gaat al sinds 2009 onophoudelijk in stijgende lijn.

Grafiek 1

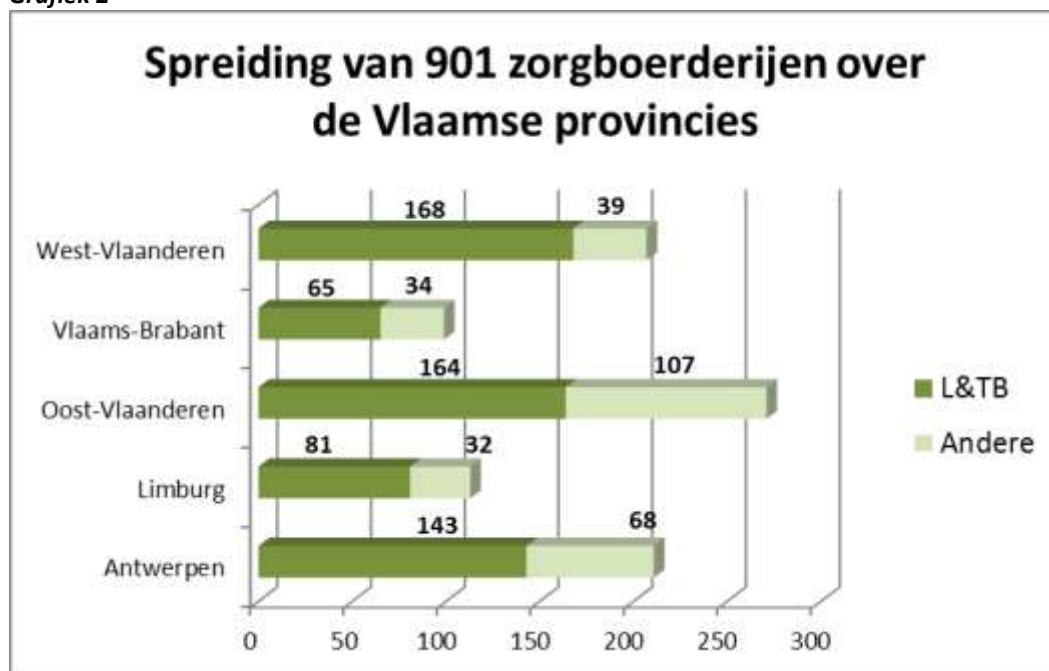
Voor de analyse van de data die beschikbaar worden gesteld door het Departement Landbouw en Visserij, moeten we ons baseren op de jaarcijfers 2015. Deze van 2016 zijn immers nog onvolledig.

In de loop van 2015 waren er 453 landbouwers die voor hun zorgactiviteiten een subsidie hebben aangevraagd. Dat waren er 20 meer dan het jaar voordien, in 2014. Die toename loopt parallel met de lichte stijging van het aantal subsidiabele zorgboerderijen dat SGZ in 2015 optekende. Opmerkelijk is dat deze stijging volledig toe te schrijven is aan de provincies Oost- en West-Vlaanderen.

De spectaculaire aangroei van het aantal subsidiabele zorgboerderijen, die we gekend hebben in de periode 2004-2011, is sinds 2012 afgeremd.

Daarentegen kent het aantal zorgboerderijen buiten de sector van professionele land- en tuinbouw sinds 2009 een gestage groei. Sinds 2009 is het aantal niet-subsidiabele zorgboerderijen meer dan verviervoudigd, van 60 in 2009 naar 280 in 2016.

Grafiek 2

Bovenop het aantal van 901 actieve zorgboerderijen telde Steunpunt Groene Zorg op 31 december 2016 nog eens 65 kandidaat zorgboerderijen die wel al gescreend werden maar in 2016 nog niet actief zijn geweest. Meer dan de helft van deze nieuwe kandidaten zijn niet-subsidiabele zorgboerderijen.

5.1.2.1. Groene Zorgaanbod buiten de professionele land- en tuinbouwsector

Laat ons eens meer in detail kijken naar de groep van zorgboerderijen die niet vallen onder de categorie van actieve land- en tuinbouwbedrijven. Om van deze groep een beter beeld te krijgen nemen we alle zorgboerderijen die in het netwerk van Steunpunt Groene Zorg zijn opgenomen: niet enkel deze die al actief zijn als zorgboerderij maar ook degene die gescreend zijn door Steunpunt Groene Zorg maar nog geen zorggasten hebben ontvangen. Alles samen gaat het om een groep van 321 zorgboerderijen.

In de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen zijn de zorgboerderijen zonder professionele land- en tuinbouwuitbating het sterkst vertegenwoordigd, respectievelijk met 36% en 25%.

We hebben deze groep uitgesplitst op basis van hun juridische structuur. Daaruit blijkt dat het in overwicht om ondernemingen (zelfstandigen en vennootschappen) gaat. Net als bij land- en tuinbouwers die actief zijn als zorgboer, ligt hun commerciële hoofddoelstelling buiten de zorgsector. Zo is 34% actief als zelfstandig ondernemer en ligt maar liefst 28% van deze groene zorginitiatieven ingebed in een vennootschapsstructuur. In overwicht gaat het daarbij om BVBA 's. Maar we tellen ook enkele coöperatieve vennootschappen, landbouwvennootschappen en naamloze vennootschappen.

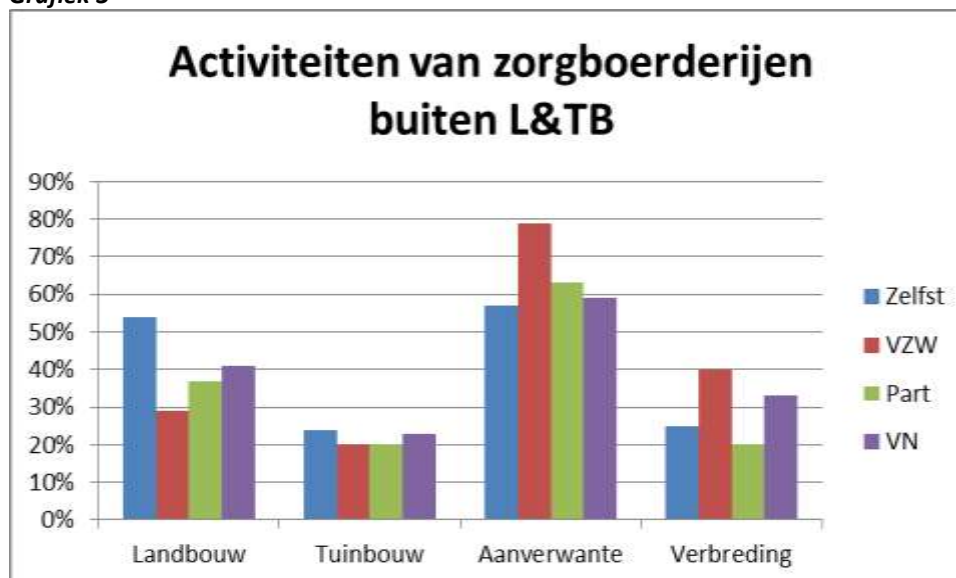
Een specifieke subgroep vormen de particuliere initiatieven. Ze zijn samen goed voor 11% van de zorgboerderijen buiten de professionele land- en tuinbouwsector.

Een laatste belangrijke subgroep zijn de vzw's. Zij maken 27% van de niet-subsidiabele zorgboerderijen uit. Ook onder de vzw's zijn de meesten niet louter gericht op zorg maar hebben zij bijkomende hoofdactiviteiten zoals kinderboerderij, educatie en ontvangst van groepen.

Tabel 2

<i>Opdeling van zorgboerderijen buiten de professionele land- en tuinbouw, volgens juridisch statuut</i>				
	Zelfst.	vzw	Particul.	Vennootsch.
Antwerpen	20	20	8	33
Limburg	12	9	6	13
Oost-Vl.	47	30	15	22
Vl.-Brab.	14	13	3	12
West-Vl.	16	14	3	11
	109	86	35	91

Grafiek 3

Gemeenschappelijk aan alle zorgboerderijen, zijn hun activiteiten in een groene omgeving. Dat geldt ook voor de zorgboerderijen die geen professionele landbouwbedrijvigheid hebben. Zo is maar liefst 42% actief in de veeteelt en 22% in de tuinbouw.

De meest voorkomende dieren zijn in volgorde paarden (22%), schapen (7%), rundvee (7%) en pluimvee (4%). De voornaamste tuinbouwactiviteiten zijn groenteteelt (13%, vooral in de volle grond) en fruitteelt (7%). In mindere mate komt ook sierteelt voor (5%).

9% is actief in de tuinaanleg en/of –onderhoud.

24% geeft aan actief te zijn als paardenpension en/of –manege.

4% omschrijft zich als dierenasiel

12% profileert zich als een kinderboerderij.

Bijna 2 op de 3 zorgboerderijen buiten de professionele land- en tuinbouw ontwikkelt activiteiten die aan de land- en tuinbouw verwant zijn. Het gaat om

activiteiten zoals het open houden van een paardenpension of manege (samen 24%), het houden van neerhofdieren (15%), de uitbating van een kinderboerderij (11%) of van een dierenasiel (4%).

Onder de groep van zelfstandige uitbatingen met aanverwante activiteiten tellen we een belangrijk aandeel van tuinonderhoud en –aanleg (samen goed voor 9% van alle niet-subsidiabele zorgboerderijen).

Maneges zien we vooral onder de vorm van vennootschappen.

Kinderboerderijen zien we vooral onder de vorm van een vzw of als een zelfstandige uitbating. Het houden van neerhofdieren is vooral een zaak van particuliere zorgboerderijen.

5.1.2.2. Participatiegraad van land- en tuinbouwers aan Groene Zorg

Wat is het aandeel van zorgboerderijen binnen het totaal aantal land- en tuinbouwbedrijven in Vlaanderen? In het verleden maakten we deze berekening op basis van het aantal land- en tuinbouwbedrijven waarop ten minste één VTE actief is. In 2011 berekenden we dat 2,9% van de Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven actief was als zorgboerderij.

Tabel 3

<i>Aantal subsidiabele zorgboerderijen t.o.v. aantal landbouwbedrijven volgens landbouw telling 2015 (bron NIS)</i>			
	ZB met subsidie	Land- en tuinbouwbedrijven	
Antwerpen	143	3.600	3,97%
Limburg	81	2.885	2,81%
Oost-Vlaanderen	164	6.332	2,59%
Vlaams-Brabant	65	2.846	2,28%
West-Vlaanderen	168	8.332	2,02%
TOTAAL	621	23.995	2,59%

In de recente cijfergegevens van het NIS wordt echter geen opsplitsing gemaakt tussen bedrijven met meer en minder dan één VTE-inzet. Daarom moeten we ons sinds 2014 baseren op het totaal aantal bedrijven in Vlaanderen. Deze cijfers geven ons een minder juist beeld aangezien er onder de bedrijven die in de gegevens van het NIS als bedrijven met minder dan 1 VTE-inzet staan opgenomen, ook niet-subsidiabele zorgboerderijen vallen. Wij vergelijken in tabel 3 deze cijfergegevens met het aantal subsidiabele zorg-boerderijen.

Van het totaal aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen is 2,59% actief als zorgboerderij. In de provincie Antwerpen zijn de zorgboerderijen het sterkst vertegenwoordigd.

5.1.3. Matching van vraag en aanbod

Via bedrijfsbezoeken en tijdens opvolgingscontacten wordt het aanbod van zorgboerderijen in kaart gebracht.

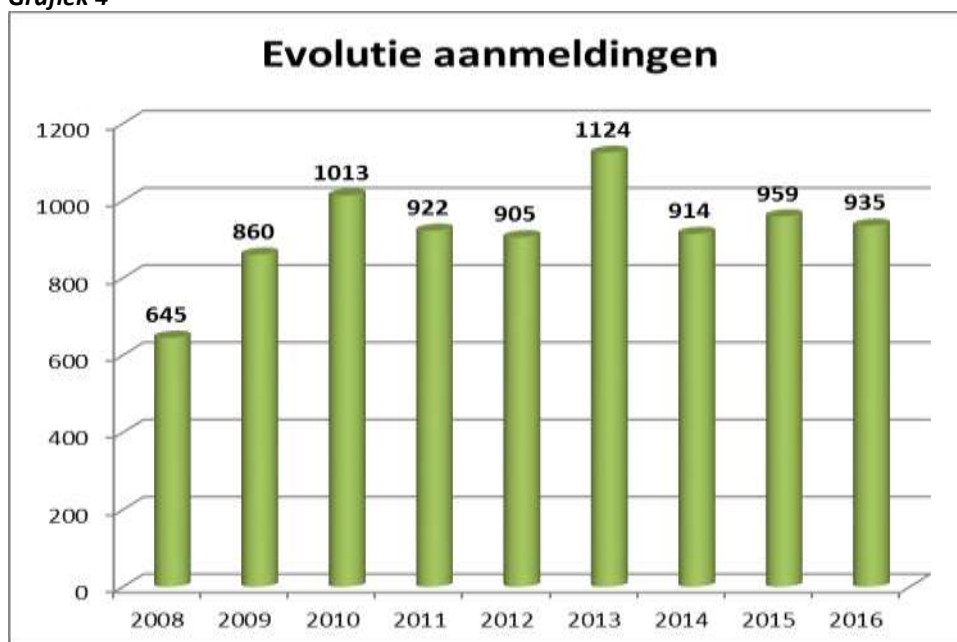
Steunpunt Groene Zorg biedt welzijns- en zorgvoorzieningen de gelegenheid om hun vraag voor activering van een cliënt op de zorgboerderij aan te melden.

De provinciale consulent van het steunpunt onderzoekt deze aanmeldingen en probeert ze te matchen aan een passende zorgboerderij. Op die wijze worden de aanvragers in contact gebracht met de meest gepaste zorgboerderij.

5.1.3.1. Aanvragen voor een zorgboerderij

Sinds 2014 werkt het steunpunt hiervoor met een digitaal aanmeldingsformulier. Hulpverleners die hun cliënt willen aanmelden voor activering op een zorgboerderij kunnen daarvoor terecht op www.groenezorgaanmelding.be. Ze doorlopen een onlineformulier met 9 tabbladen. Daarin geven ze informatie over de aanmelder(s), de kandidaat hulpboer en diens wensen en voorkeuren. Ze klikken ook aan welke doelstellingen via de samenwerking met een zorgboerderij beoogd worden. Tot slot krijgen ze een vragenlijst van 25 tot 44 vragen voorgeschoteld. Die vragenlijst peilt naar de ondersteuningsnood van de kandidaat hulpboer op het gebied van aanleren en uitvoeren van taken, omgang met feedback en persoonlijke aandacht.

Grafiek 4

In 2016 ontving Steunpunt Groene Zorg 935 aanvragen om een samenwerking met een zorgboerderij op te starten (grafiek 4). Het aantal aanmeldingen schommelt sinds 2010 tussen 900 en 1.000 per jaar.

Grafiek 5 geeft een beeld van het aantal aanmeldingen over de jaren heen en per sector. De grafiek toont hoe het aantal aanmeldingen vanuit de sector onderwijs in 2016 een nieuw hoogtepunt heeft bereikt, met 478 aanmeldingen. Daarmee is deze sector goed voor meer dan de helft van alle aanmeldingen (grafiek 6). Tot 2015 liepen de schommelingen in het aantal aanvragen vanuit onderwijs parallel met deze in grafiek 4. Maar dat ziet er anders uit voor 2016. Terwijl het totaal aantal aanmeldingen in 2016 lager lag dan het jaar voordien, zijn de aanmeldingen vanuit de sector onderwijs toegenomen.

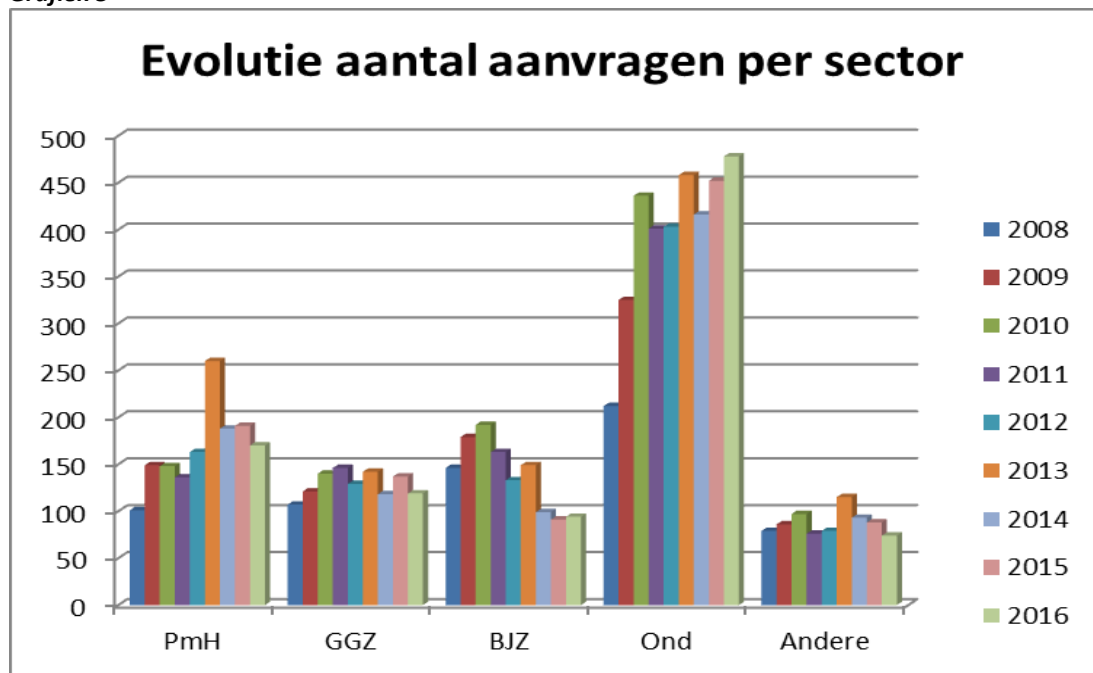
Het aandeel van de meisjes uit de sector onderwijs is op een jaar tijd gestegen van 20% naar 25%. En ook de matchinggraad van de meisjes ligt op het algemeen gemiddelde van 75% (vorig jaar was dat slechts 63%).

De toename van het aantal onderwijsaanmeldingen situeert zich volledig in de leeftijdscategorie van 14 jaar en ouder. Maar liefst 25 aanmeldingen vanuit onderwijs (5,2%) hebben betrekking op een BuSO-leerling van 21 jaar of ouder. In 2015 waren dat er nog 14 (3,1%).

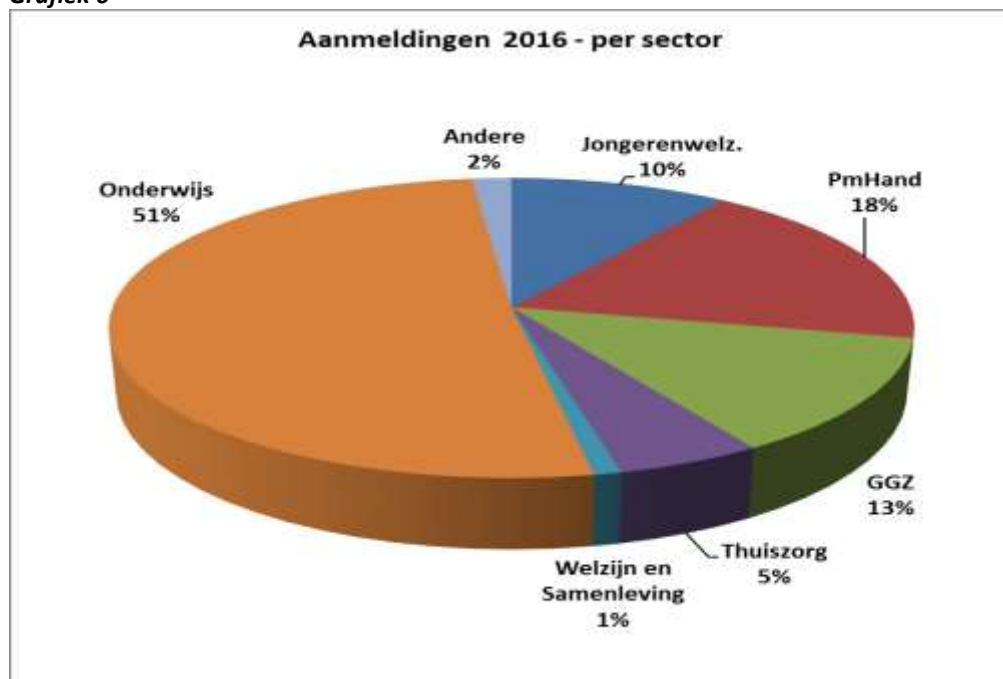
Dat is des te opmerkelijk omdat het aantal aanmeldingen voor leerlingen in het BuSO met 13% gedaald is. De stijging van aanmeldingen uit de sector onderwijs is volledig toe te schrijven aan alle andere richtingen.

Opmerkelijk zijn ook: de terugval van aanmeldingen vanuit de groep van personen met een handicap en de sterk dalende trend van aanmeldingen vanuit de bijzondere jeugdzorg in de loop van voorgaande jaren.

Grafiek 5

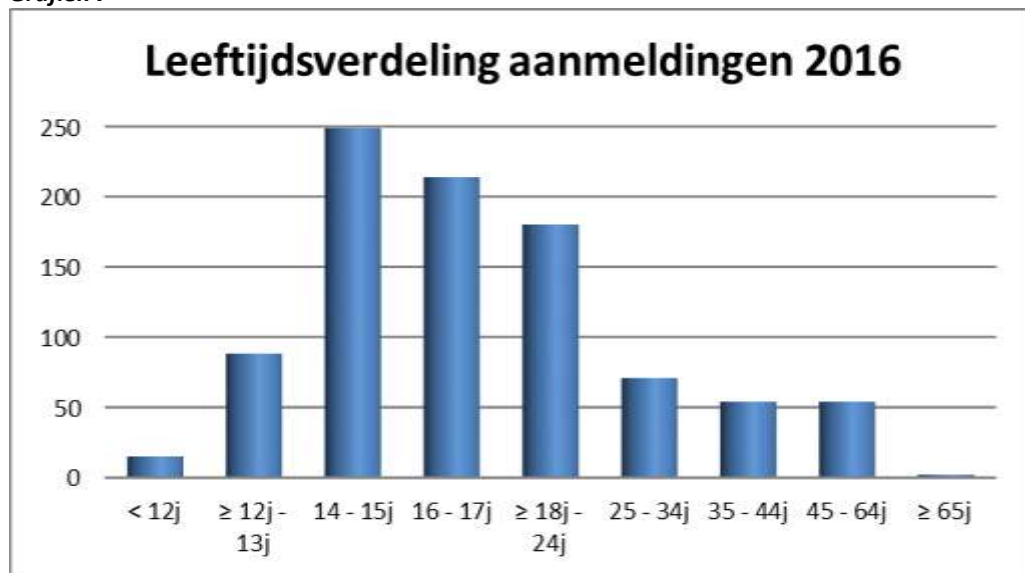

Grafiek 6

Deze cijfers geven geen informatie over de problematiek of diagnose die bij de aangemelde zorggast is vastgesteld. Steunpunt Groene Zorg vraagt bij de aanmelding geen gegevens op over de indicatie omdat deze niet rechtstreeks relevant zijn voor de opdracht van matching. Wel weten we dat veel zorggasten die worden aangemeld vanuit een bepaalde sector, tevens begeleiding krijgen van een voorziening uit een andere sector.

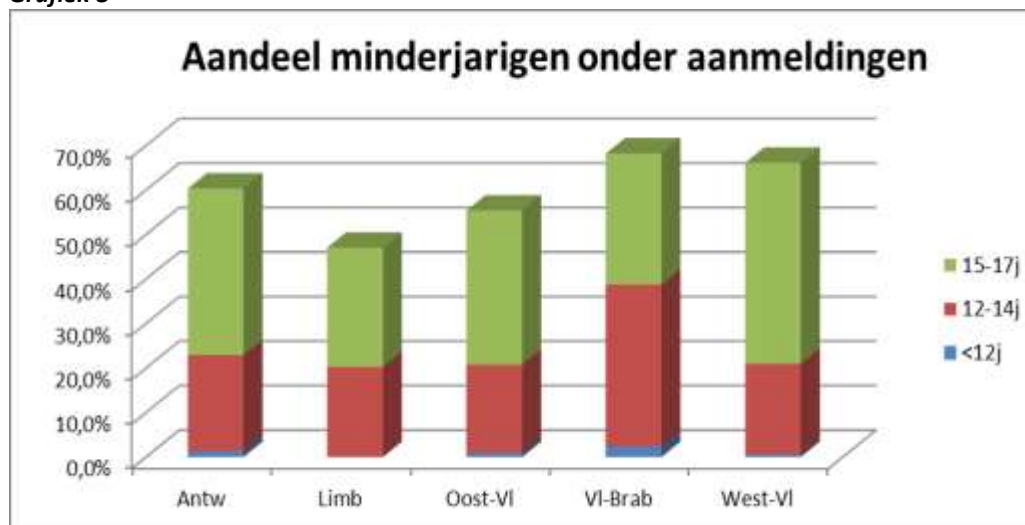
Grafiek 7

Wanneer we de aangemelde zorggasten verdelen per leeftijdscategorie (grafiek 7), stellen we vast dat 60% van hen minderjarig is. Uiteraard is de sector onderwijs verantwoordelijk voor het grootste aandeel van deze jongeren. Toch melden ook de klassieke welzijnssectoren minderjarigen aan.

Al moet gezegd dat het aandeel van aanmeldingen voor minderjarigen vanuit de sector voor personen met een handicap voor het eerst sinds enkele jaren gedaald is. Het voorbije jaar was dat nog 52 tegenover 80 in 2015. Ook de geestelijke gezondheidszorg is goed voor 3% van de aangemelde minderjarigen.

Grafiek 8

We merken duidelijke verschillen tussen provincies betreffende het aandeel van minderjarigen in het totaal aantal aanmeldingen. In Vlaams-Brabant is 68% van de kandidaat-hulpboeren minderjarig. In Limburg is dat slechts 47%.

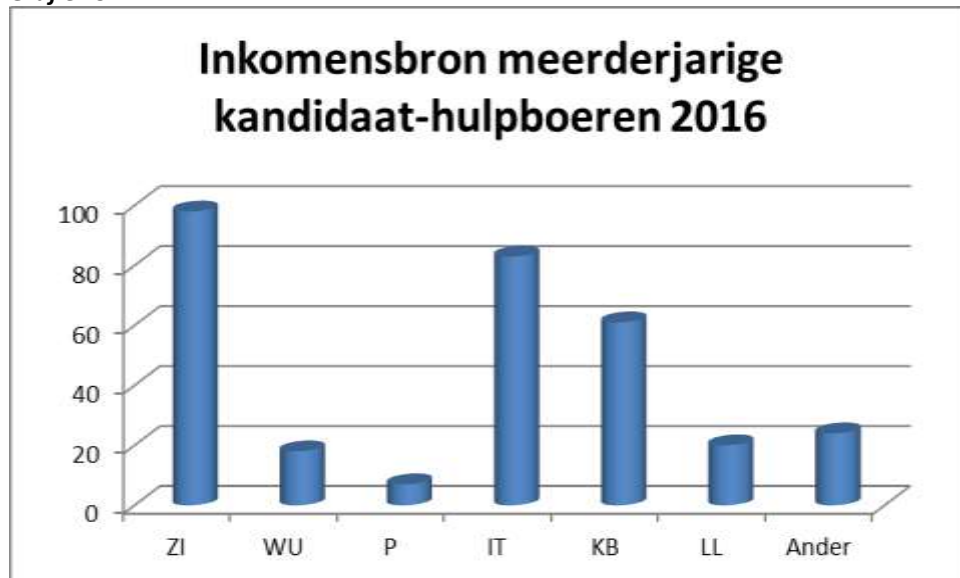
In West-Vlaanderen zijn de minderjarigen gemiddeld ouder. Slechts 21% van de kandidaat-hulpboeren is er 14 jaar of jonger. In Vlaams-Brabant is dat 39%. Daarentegen betreft 45% van de West-Vlaamse aanmeldingen een jongere van 15 t.e.m. 17 jaar. In Vlaams-Brabant is dat slechts 29%.

De vaststellingen onder grafiek 7 worden bevestigd wanneer we het sociaal statuut van de aangemelde personen onderzoeken. 61% van de kandidaat zorggasten wordt door de aanmelder omschreven als leerplichtig. Dat statuut is van toepassing op 85% van de aanmeldingen uit onderwijs en op 89% van de aanmeldingen uit voorzieningen voor bijzondere jeugdzorg. Maar ook van de kandidaten aangemeld door een VAPH-voorziening of een voorziening voor geestelijke gezondheidszorg is respectievelijk 32% en 14% leerplichtig.

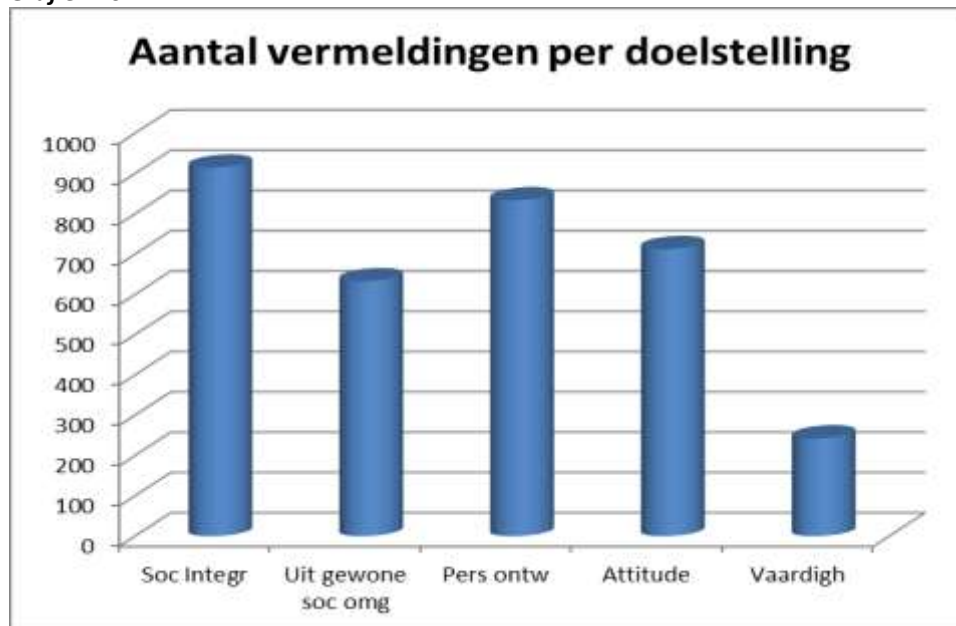
Grafiek 9 laat zien met welk inkomen de meerderjarige kandidaten voor een zorgboerderij moeten instaan voor hun woon- en leefkosten. De ziekte- of invaliditeitsuitkering (ZI) is de voornaamste bron van inkomen (31%). 27% van de meerderjarigen geniet een inkomensvervangende tegemoetkoming (IT). Een werkloosheidsuitkering (WU) en een leefloon (LL) zijn de inkomstenbron van telkens 6% van de aangemelde meerderjarige personen.

In de leeftijdsgroep van 18 tot 24 jarigen zijn er nog heel wat gerechtigden op kinderbijslag (KB), samen goed voor een aandeel van 20%. Tot slot zijn er nog enkelen met een pensioenuitkering (P).

Grafiek 9

Grafiek 10

In hun aanmelding geven hulpverleners aan welke doelstellingen ze beogen met de inschakeling van een zorgboerderij in het begeleidingsplan. Deze doelstellingen worden onderverdeeld in 5 categorieën.

De doelstelling van sociale integratie (dagritme opbouwen, verruiming van het sociaal netwerk, ...) wordt daarbij het meest aangegeven.

Een tweede doelstelling, die bij elke opstart een belangrijk gewicht meekrijgt, is deze van de persoonlijke ontwikkeling van de zorggast. Door activering op de zorgboerderij wil de begeleiding kansen bieden om positieve ervaringen op te doen, om waardering te krijgen, om het zelfvertrouwen op te bouwen.

Ook doelstellingen die erop gericht zijn de attitudes te ontwikkelen, krijgen binnen elke leeftijdscategorie een voorname plaats. Onder deze doelstellingscategorie vallen aspecten als activiteiten leren volhouden, zelfstandig worden, opkomen voor zichzelf, omgaan met druk, ...

Zich even kunnen terugtrekken uit de dagelijkse sociale omgeving komt op de vierde plaats van de doelstellingscategorieën. Het aanleren van vaardigheden, technische of sociale, is duidelijk ondergeschikt aan alle andere objectieven. **-Van** die vaardigheden blijken bovendien de sociale de bovenhand te halen (omgaan met kritiek, leren praten over problemen, ...).

5.1.3.2. Opstart van een zorgboerderijovereenkomst

Bijlage 1 geeft een overzicht van het aantal samenwerkingsverbanden dat tussen zorgboerderijen en voorzieningen werd opgestart. Op 935 aanmeldingen werden er 690 zorgboerderijovereenkomsten afgesloten. Dat is 74%.

Voor 241 aanmeldingen werd geen zorgboerderijovereenkomst opgestart. Daarvoor zijn meerdere verklaringen:

- a) 170 aanmeldingen (18%) werden ingetrokken nog voordat een overeenkomst kon worden opgestart. In 31 gevallen beslisten de indieners tot intrekking van hun aanvraag nadat ze eerst op kennismaking waren geweest naar de zorgboerderij.
- b) In een heel beperkt aantal gevallen (11) besliste SGZ zelf om de aanmelding niet te behandelen. Dat gebeurt wanneer de consulent oordeelt, in principe in overleg met de aanmelder, dat de aanvraag niet past binnen de doelstellingen van een zorgboerderij.
- c) Voor 50 aanmeldingen (5%) werd geen passende zorgboerderij gevonden.

De meeste aanmeldingen kwamen in 2016 uit de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen. In West-Vlaanderen bleek er geen aanbodtekort. In Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant lag het aanbodtekort op 8%.

Het aantal ingetrokken aanmeldingen ligt in de sector bijzondere jeugdzorg (28%) opvallend hoog. Afgewezen aanmeldingen – waarvan SGZ oordeelt dat ze niet in aanmerking komen voor een zorgboerderij – komen iets meer voor vanuit de sector geestelijke gezondheidszorg (3%). Aanmeldingen uit de sector thuiszorg geven nog steeds de meeste kans op een matching.

De Dienst Ontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij registreerde in 2015 (het departement kan nog geen definitieve cijfers voor 2016 ter beschikking stellen) 1159 lopende overeenkomsten. Let wel, dit cijfer heeft uitsluitend betrekking op de overeenkomsten met gesubsidieerde land- en tuinbouwbedrijven.

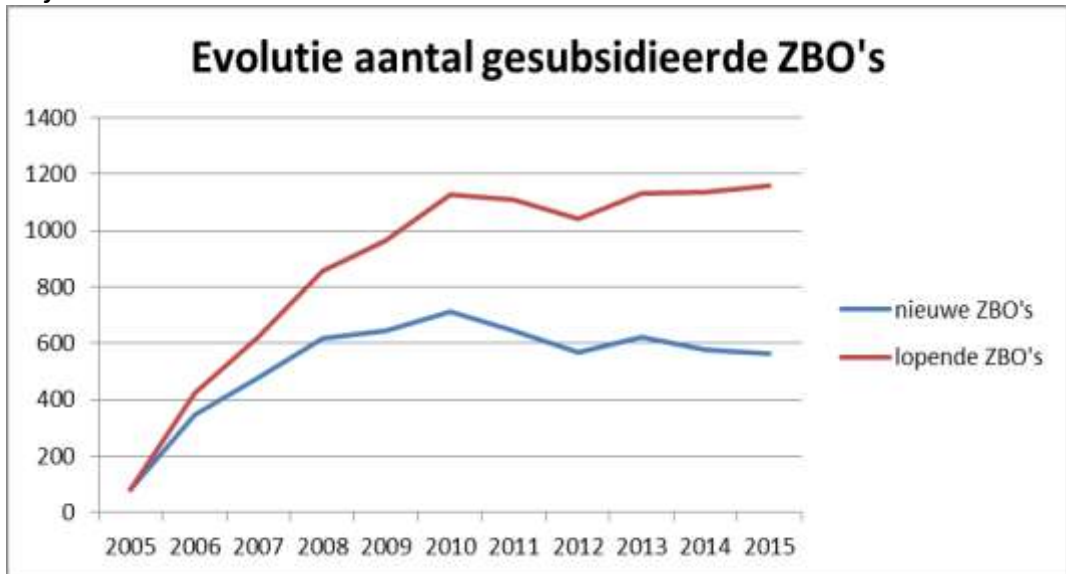
Van deze lopende overeenkomsten in waren er 564 nieuwe overeenkomsten, die pas in de loop van 2015 gestart werden. 21 overeenkomsten werden al bij de start van de subsidiemaatregel, in 2005, opgestart. 162 zorgboerderijovereenkomsten (14%) liepen al 5 jaar of meer. Het is een constante dat 85 tot 88% van de overeenkomsten niet langer dan 2 jaar loopt.

In grafiek 11 krijgen we een beeld van het aantal gesubsidieerde zorgboerderijovereenkomsten per jaar sinds 2005, het jaar waarin de subsidiemaatregel van kracht werd. De bovenste lijn geeft het aantal overeenkomsten dat lopende was tijdens het aangegeven jaar. De onderste lijn geeft weer hoeveel nieuwe overeenkomsten in het betreffende jaar werden opgestart.

Het aantal nieuwe overeenkomsten dat jaarlijks wordt afgesloten toont sinds 2010 een licht dalende trend. Dat heeft te maken met een verminderde aangroei van professionele land- en tuinbouwbedrijven die zorg aanbieden.

De lijn van het aantal nieuwe zorgboerderijovereenkomsten weerspiegelt de evolutie van het aantal nieuwe land- en tuinbouwbedrijven dat zorgboerderijactiviteiten opstart. Vanaf 2010 vertraagt de groei van het aantal bijkomende bedrijven en dat heeft effect op het aantal nieuwe overeenkomsten. We zien in grafiek 11 een neerwaartse knik vanaf 2011. Van 2011 tot 2015 kwamen er nog 43 land- en tuinbouwbedrijven (5%) bij.

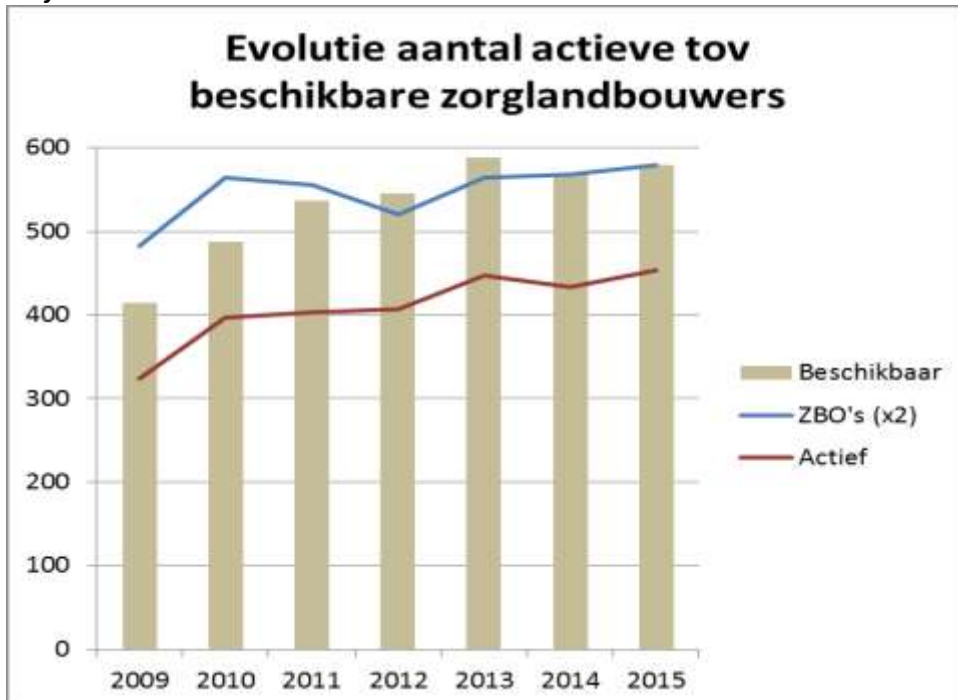
Grafiek 11

Bron: Afdeling Ontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij

Grafiek 12 geeft de cijfers weer van de zorgboerderijen die in aanmerking komen voor de subsidie (= 'beschikbaar'). Tegenover de groep van subsidiabele land- en tuinbouwbedrijven die beschikbaar is voor zorgactiviteiten, plaatst de grafiek het aantal zorgboerderijen dat daadwerkelijk actief is geweest en een subsidie heeft ontvangen. De blauwe lijn geeft de evolutie van het aantal gesubsidieerde zorgboerderijovereenkomsten weer. Deze cijfers leren ons dat het potentieel aan zorgboerderijen onderbenut blijft. Toch gebeurde hier in 2015 een beperkte inhaalbeweging. Er werd een capaciteit van 127 beschikbare zorgboerderijen niet benut. Het jaar voordien lag dat cijfer nog op 137 en in 2013 op 141.

Grafiek 12

Bron: Afdeling Ontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij

5.1.4. Begeleidingscontacten

Eens een aangemelde kandidaat hulpboer werd gematcht met een passende zorgboerderij blijft Steunpunt Groene Zorg de opstart en samenwerking opvolgen. In het bijzonder wanneer, hetzij de zorgboerderij, hetzij de hulpverlener, voor het eerst een zorgboerderijovereenkomst afsluit, verleent het steunpunt ondersteuning bij de opstart.

Maar ook indien zowel zorgboerderij als hulpverlener ervaring heeft met Groene Zorg, blijft de consulent van het steunpunt beschikbaar voor begeleiding. Met het oog op een goede begeleiding van de zorgboerderijen gaan de medewerkers van Steunpunt Groene Zorg geregeld ter plaatse op bezoek.

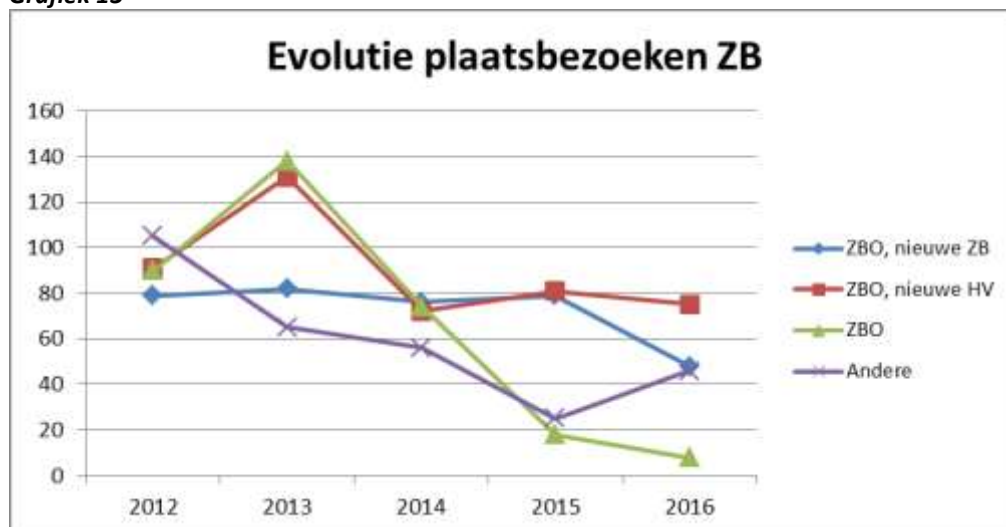
De consulenten van SGZ kwamen 177 keer ter plaatse op de zorgboerderij. De plaatsbezoeken beperken zich, nu meer dan vroeger, tot het hoogst noodzakelijke. Dat heeft te maken met de toenemende werkdruk (het aantal zorgboerderijen neemt jaar over jaar toe) en de verbreding van het takenpakket.

De verminderde aanwezigheid van de consulent Groene Zorg bij opstartgesprekken en bij probleembesprekingen is een aandachtspunt. Precies die gesprekken zijn immers belangrijk om de kwaliteit van de ondersteuning bij zorgactiviteiten op te volgen.

Tabel 4

<i>Aantal plaatsbezoeken in 2016 (zonder kennismakingsbezoeken bij kandidaat zorgboerderijen)</i>						
	Antw.	Limb.	O.-VI.	Vl.-Br.	W.-VI.	TOTAAL
opstart ZBO, nieuwe ZB én HV	7	2	6	1	3	19
opstart ZBO, nieuwe ZB	3	5	5	0	16	29
opstart ZBO, nieuwe HV	14	13	1	15	32	75
opstart ZBO	1		3	2	2	8
administratieve vraag	1		1			2
probleembespreking	2	1	1		1	5
Andere		16	4	7	12	39
TOTAAL	28	37	21	25	66	177

Grafiek 13

Plaatsbezoeken zonder dat er een opstart van een nieuwe overeenkomst is, nemen opnieuw een belangrijkere plaats in (grafiek 13). De aard van die bezoeken verschuift wel. Waar het vroeger ging om kennismakingsgesprekken van een nieuwe consulent of evaluatiemomenten van lopende overeenkomsten (in de meeste gevallen met een vrijwilliger), ging dit het voorbije jaar vooral om begeleidingsmomenten bij zorgboerderijen die meer willen inzetten op zorg. Zo waren er opvallend meer gesprekken in de provincie Limburg in het kader van het PlattelandPlus-project 'Trajectbegeleiding voor Limburgse zorgboerderijen'. Maar ook elders werd samengezeten met zorgboeren om het canvas van het businessmodel samen in te vullen.

5.1.5. Zorgprestaties

Het Departement Landbouw en Visserij beschikt over informatie over het aantal gepresteerde zorgdagen. We baseren ons op de definitieve cijfers van de zorgprestaties in 2015, aangezien deze van 2016 nog niet volledig beschikbaar zijn. Voor 453 zorgboerderijen werden toen 247.062 zorguren geregistreerd. Dit komt overeen met 41.177 zorgdagen (1 zorgdag = 6 uur). Gemiddeld presteerde elke zorgboerderij 91 zorgdagen in 2015.

Deze cijfers hebben enkel betrekking op de overeenkomsten met zorgboerderijen op professionele land- en tuinbouwbedrijven. Om een beeld te krijgen van het totaal aantal zorgprestaties op alle zorgboerderijen, doen we een extrapolatie.

We passen het gemiddelde van 91 zorgdagen per zorgboerderij toe de enquêtegegevens van Steunpunt Groene Zorg over 2015. Daarbij telden we ten minste 622 zorgboerderijen die één of meer zorggasten hebben ontvangen. De berekening brengt ons tot een raming van meer dan 57.000 zorgdagen die alle zorgboerderijen samen in 2015 hebben gepresteerd.

Ook in tabel 5 baseren we ons op de registratiegegevens 2015 van het Departement Landbouw en Visserij. Ze bevat per provincie het aantal lopende overeenkomsten (op de gesubsidieerde bedrijven) en het aantal zorgdagen.

Tabel 5: verdeling van lopende overeenkomsten en geregistreerde zorgdagen per provincie in 2015

Provincie	Actieve ZBO's 2015	Geregistreerde zorgdagen 2015	Zorgdagen/ZBO
Antwerpen	235	9049	41
Vlaams-Brabant	122	5454,5	43
West-Vlaanderen	333	8249,5	27
Oost-Vlaanderen	279	8916	30
Limburg	190	9508	45
Totaal	1159	40357,5	35

Bron: Afdeling Ontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij

Uit de laatste kolom van tabel 5 blijkt dat het aantal zorgdagen dat een overeenkomst duurt sterk verschilt naargelang de regio. In de provincie Limburg hebben de zorgboerderijovereenkomsten de langste duurtijd of zijn ze het meest intensief. Dat is wellicht deels te verklaren vanuit de vaststelling dat in die provincie verhoudingsgewijs minder overeenkomsten voor minderjarigen worden afgesloten (grafiek 8). Overeenkomsten voor minderjarigen zijn meestal van kortere duur. In de provincies met meer kortlopende overeenkomsten (Oost- en West-Vlaanderen) zijn er dan wel meer overeenkomsten geteld.

Uitzondering op de regel is de provincie Vlaams-Brabant. Hoewel in die provincie het aandeel aanmeldingen van minderjarigen het hoogst ligt (grafiek 8), is de gemiddelde duurtijd van een overeenkomst 43 dagen/jaar.

Het hoogst aantal zorgdagen werd geregistreerd in de provincie Limburg, hoewel deze provincie qua aantal zorgboerderijen pas op de vierde plaats komt.

5.2. Belangenbehartiging

Om de kansen van samenwerking tussen landbouw en zorg te optimaliseren moet er ook aan structuren gesleuteld worden. Het wegwerken van knelpunten voor en het toegankelijker maken van de organisatie van Groene Zorgactiviteiten is daarom een belangrijke opdracht van Steunpunt Groene Zorg.

In 2016 werden daartoe diverse dossiers opgevolgd.

5.2.1. Subsidiemaatregel voor land- en tuinbouwers met zorgboerderijactiviteiten

Steunpunt Groene Zorg vzw volgt de uitwerking van de subsidiemaatregel sinds de inwerkingtreding op 1 december 2005 en signaleert, indien nodig, aandachtspunten aan de bevoegde administratie van de Vlaamse overheid.

Op 28/01/2016 had SGZ een overleg met het Departement Landbouw en Visserij en het kabinet van minister Schauvliege over de mogelijke impact van de toepassing van het persoonsvolgende budget, op de subsidiemaatregel.

Op 30/03/2016 kwamen we op initiatief van het Departement L&V samen met vertegenwoordigers van de administraties en de kabinetten Welzijn, Onderwijs en Landbouw.

De cijfergegevens van zowel DLV als SGZ werden voorgesteld. SGZ legde volgende accenten:

- Noodzaak van erkenning van de matchingopdracht. Daarbij werd specifiek gekeken in de richting van de sector onderwijs, in kader van het beleid tegen schooluitval.
- Voorstel voor actualisering van de omzendbrief Onderwijs
- E-loket : opvolging van geregistreerde zorgboerderijovereenkomsten waarvoor geen subsidieaanvraag wordt ingediend.
- Studiedag op 10 november over de plaats van de zorgboerderij binnen welzijn.
- Voorstelling van de resultaten van het project Zorg in de Groene Zorg en de suggestie om een eventuele verlenging op Vlaams niveau te bekijken.

Op 06/06/2016 was er een samenkomst met een delegatie van DLV om enkele knelpunten in de toepassing van het e-loket te bespreken.

5.2.2. Samenwerking met sociale dienst OCMW

Zorgboerderijen die een overeenkomst afsluiten met de sociale dienst van een OCMW kunnen daarvoor geen subsidie bekomen. Nochtans zou dergelijke samenwerking, zeker in plattelandsgemeenten, heel wat kansen hebben. Met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en met de Waalse partner Nos Oignons werd begin 2015 gestart met de voorbereiding van een dossier voor de POD Maatschappelijke Integratie. Daar werd het idee principieel goed onthaald.

Na een eerste afwijzing in 2015 dienden we in januari 2016 samen met onze Waalse partner een nieuwe aanvraag in. Voorafgaandelijk kregen we de steun van OCMW-voorzitters uit de regio's Westhoek en Waasland, die we hadden uitgekozen als projectregio's. Op 5/02/2016 ontvingen we opnieuw een negatieve beslissing van de minister. Als motivatie werd de lineaire besparing aangehaald.

5.2.3. Ronde tafel Groen en Gezondheid

Dit initiatief gaat uit van Limburg.net (afvalintercommunale) en Terra Therapeutica vzw (organisatie die het therapeutisch tuinieren wil promoten). Vorig jaar organiseerden zij al i.s.m. Hogeschool Limburg een studiedag over het thema therapeutisch tuinieren. Ze willen de verschillende initiatieven ivm inzet van groene omgeving voor kwetsbare personen samen zetten in een platform.

Aan de tafel zitten vertegenwoordigers van Landelijke Gilden (Warme Tuin), Natuurpunt, Velt, Limburg.net, Terra Therapeutica, Hogeschool Limburg en Steunpunt Groene Zorg. Er wordt werk gemaakt van een gemeenschappelijke platformtekst. De Ronde tafel kwam samen op 26/10 en 20/12/2016

5.2.4. Groene Zorg binnen het landschap van welzijn en zorg

Naarmate het netwerk van zorgboerderijen sterker verstrengeld geraakt binnen de wereld van welzijn en zorg, naarmate welzijnsvoorzieningen en gebruikers de aanwezigheid van zorgboerderijen als een structureel gegeven beschouwen, duikt de vraag op naar de positie van zorgboerderijen binnen dat netwerk.

Op 10 november 2016 organiseerde Steunpunt Groene Zorg in samenwerking met Cera een studiedag over dat thema.

Er waren overlegmomenten met Cera op 11/01, 23/02, 25/04, 29/06 en 26/10/2016

Als voorbereiding op deze studiedag planden we een participatietraject met stakeholders. Er waren drie rondetafelgesprekken:

16/06/2016 Rondetafelgesprek met vertegenwoordigers van gebruikers.

29/09/2016 Rondetafelgesprek met vertegenwoordigers van welzijnsvoorzieningen.

19/10/2016 Rondetafelgesprek met deskundigen uit welzijn en onderzoek

Andere inhoudelijke gesprekken ter voorbereiding van de studiedag:

19/05/2016 Prof. Johan Braeckman

23/05/2016 Frank Cuyt, moderator studiedag

15/07/2016 bezoek zorgboerderij 't Kattenheye (Laarne) met Frank Cuyt

04/10/2016 kabinetsadviseur Jongerenwelzijn

24/10/2016 Min Berghmans (Steunpunt Jeugdhulp)

Voor de studiedag waren er 109 personen ingeschreven. We bereikten een breed doelpubliek.

Minister Jo Vandeurzen opende de studiedag met de aankondiging dat hij "Zorgboerderijen alle kansen wil geven om zich binnen een flexibel en regelluw kader te engageren."

In zijn filosofische reflectie karakteriseerde professor Johan Braeckman de zorgboerderij als een waardevolle plek van stilte en rust, authenticiteit en traagheid.

Uit de getuigenissen en het daaropvolgende debat werden volgende conclusies gedistilleerd:

- a) De identiteit van de zorgboerderij hangt samen met haar kernkwaliteiten. Verdieping van het aanbod kan onder de voorwaarde dat de kernkwaliteiten niet versmacht worden.
- b) De zorgboerderij moet een specifieke partner binnen het welzijnsaanbod voor dagbesteding zijn. De toegang tot de zorgboerderij moet flexibel en rechtstreeks kunnen. Er is wel een aangepaste omkadering nodig die de kwaliteitsgarantie behoudt.
- c) Steunpunt Groene Zorg moet als een Vlaams ondersteuningscentrum zijn werking oriënteren op de begeleiding van alle partijen in de richting van de twee voorgaande conclusies.

5.2.5. Zorgboerderij binnen de nieuwe regelgeving van persoonsvolgende financiering

Vanuit Perspectief 2020, het plan dat de Vlaamse overheid heeft vooropgesteld om het ondersteuningsaanbod voor personen met een handicap vraaggestuurd te maken, heeft Vlaams minister van Welzijn Jo Vandeurzen, verder werk gemaakt van de invoering van de persoonsvolgende financiering.

Steunpunt Groene Zorg neemt deze evolutie als een aangrijpingspunt om de zorgboerderij te betrekken als een sterkere partner in het welzijnsaanbod. Hierover waren voorgaande jaren al contacten met opeenvolgende kabinetmedewerkers.

In 2016 kwam de uitwerking van het systeem van persoonsvolgende financiering in een stroomversnelling. Verschillende uitvoeringsbesluiten waren in voorbereiding. Zo ook het besluit met betrekking tot het vergunde aanbod. SGZ werd door het kabinet uitgenodigd om samen na denken over de opname van zorgboerderijen met een collectief aanbod voor dagbesteding in deze regelgeving. Zelf namen we het standpunt in om de regelgeving niet te begrenzen tot zorgboerderijen maar eerder te spreken van een 'inclusief dagbestedingsaanbod'. Dit standpunt werd echter niet gevolgd.

Zo werd het principe van de geregistreerde groene zorginitiatieven opgenomen in het Besluit van de Vlaamse Regering

De uitwerking van dit principe diende te gebeuren in een ministerieel besluit. Vanuit het kabinet Welzijn en de cel beleidsondersteuning van het VAPH, kwam de vraag aan SGZ om een voorstel van afbakening van 'groene zorginitiatieven' te formuleren. Het VAPH verwachtte een juridisch duidelijk omlinjende en administratief eenvoudige begripsafbakening.

Steunpunt Groene Zorg organiseerde inspraakmomenten met een beperkte groep van zorgboerderijen. Daarop werden de mogelijke voorstellen afgetoetst.

22/03/2016, Nevele (4 dlns)

31/03/2016, Geel (8 dlns)

30/08/2016, Geel (8 dlns)

31/08/2016, Nevele (4 dlns)

Daarnaast organiseerde SGZ op 12/10/2016 een kennismakingsmoment waarop een delegatie van het VAPH werd uitgenodigd. Vier zorgboerderijen met ambitie om een collectief aanbod uit te werken hebben zich daar voorgesteld. Aldus konden beleidsmakers binnen VAPH zich een beter beeld vormen van het aanbod van de zorgboerderij.

In overleg met het Departement Landbouw werd een voorstel geformuleerd om het bezit van een landbouwnummer als voorwaarde te stellen. Op die manier zouden de meeste initiatieven die deel uitmaken van het netwerk van SGZ de kans hebben om houders van een persoonsvolgend budget in groep dagbesteding aan te bieden.

Aanvullend stelde SGZ voor om uitbaters van een dierenasiel of –pension eveneens de kans te bieden om zich te registreren als groene zorginitiatief. Als afbakeningscriterium werd daarbij het al dan niet beschikken over een erkenningsbesluit, naar voor geschoven.

Het volledige voorstel van SGZ werd aanvaard en door het VAPH in een voorstel van Ministerieel Besluit verwerkt.

Er waren overlegmomenten op

11/03/2016 kabinet Welzijn

17/06/2016 kabinet Welzijn en VAPH

04/10/2016 kabinet Landbouw en Dep. Landbouw en Visserij

16/11/2016 VAPH

17/11/2016 kabinetten Landbouw en Welzijn, VAPH, Dep Landbouw en Visserij

5.2.6. Overleg met CLB-koepels en provinciale netwerken leerrecht

SGZ werd op 23/06/2016 uitgenodigd op het overleg van de CLB-koepels. Zij brachten 2 punten ter sprake

- de registratie van de aanwezigheden is volgens hen geen opdracht van het CLB
- het nakijken of de schoolverzekering van toepassing is op de zorgboerderijovereenkomst, is evenmin een opdracht van het CLB.

Ze wilden met SGZ bekijken of deze taken niet beter door de school konden opgenomen worden. Voor SGZ is het CLB evenwel de primaire partner binnen de sector onderwijs, wanneer het gaat om schoolvervangende interventies in samenwerking met zorgboerderijen.

SGZ rekent daarom op een sterk partnerschap met de CLB 's en bij uitbreiding met hun koepels om aan zorgboerderijen een gewaardeerde plek te geven binnen het aanbod van schoolexterne interventies.

De Vlaamse overheid voorziet sinds 1/09/2016 middelen voor 1 voltijdse medewerker/provincie die het netwerk van aanbieders schoolexterne interventies voor jongeren moet coördineren en afstemmen. Deze netwerken leerrecht worden ingebed in de CLB 's.

SGZ is een vreemde eend in de bijt. In principe zitten de aanbieders rond de tafel. We zijn zelf geen aanbieder. Maar zorgboerderijen zijn wel plekken waar veel schoolexterne interventies georganiseerd worden. Daarom is het belangrijk dat ze via SGZ een stem krijgen. SGZ was dan ook vragende partij om een plek te krijgen binnen de nieuwe provinciale overlegstructuren. In de provincies Limburg en Vlaams-Brabant zijn we trouwens al aanwezig in die structuren.

In opvolging daarvan waren er volgende contacten:

29/01/2016: netwerk leerrecht Limburg

18/3/2016 Stuurgroep netwerk leerrecht B-A-H-V

30/09/2016 beleidsgroep schoolexterne interventies Vlaams-Brabant

04/10/2016 overleg met nieuwe coördinator West Vlaanderen.

13/10/2016 Netwerk leerrecht Limburg

5.2.7. De zorgboerderij binnen Duaal Leren

Vanuit het kabinet Onderwijs kwam er in april een signaal dat de zorgboerderij een rol van betekenis zou kunnen spelen bij de realisatie van de conceptnota over duaal leren.

Vanuit SGZ willen we het onderscheid benadrukken tussen een zorgtraject (met nadruk op psycho-sociale doelstellingen) en een educatief traject (met nadruk op leerdoelstellingen). Binnen het kader van groene zorg zijn leerdoelstellingen niet uitgesloten, voor zover we erin slagen nieuwe zorgboerderijen te rekruteren voor deze doelgroep, zodanig dat de huidige, klassieke doelgroep niet verdreven wordt.

5.3. Kennis en onderzoek

5.3.1. Dossierontwikkeling

Meer zorg op de zorgboerderij

De uitbreiding van het zorgboerderijaanbod kan een antwoord bieden op de vraag van de gebruikers naar een breder aanbod van dagbesteding op maat. Voor sommige zorgboerderijen geeft de persoonsvolgende financiering zicht op een uitbreiding van hun aanbod. Deze nieuwe regelgeving geeft hen immers het perspectief om de tijdsinvestering in de begeleiding financieel vergoed te krijgen.

In de loop van 2016 werd stapsgewijs de persoonsvolgende financiering (PVF) voor personen met een beperking ingevoerd. Steunpunt Groene Zorg volgde deze belangrijke transitie nauwgezet op.

SGZ verstevigde ook de samenwerkingscontacten met de bijstandsorganisaties. Medewerkers van bijstandsorganisatie Absoluut kregen toelichting over de werking van SGZ op 27/06 en 1/07/2016. Op 29/09/2016 kon SGZ kennismaken met de werking van KVG en Absoluut.

Onder meer via de opstart van lerende netwerken (zie 5.4.2.3.) en via het PlattelandPlus-project 'trajectbegeleiding van Limburgse zorgboerderijen' (zie 5.3.3.3.), begeleiden we zorgboerderijen in hun concrete plannen om, in ruil voor een financiering via het PVB meer zorggasten te kunnen ontvangen. Het steunpunt stelt daarbij als streefdoel om concrete samenwerkingsmodellen uit te werken waarmee zorgboerderijen, zorggasten met een PVB en voorzieningen samen op weg kunnen gaan.

Maar ook naast deze beide initiatieven leverde het steunpunt individuele ondersteuning aan zorgboerderijen die hun zorgaanbod willen verdiepen of verbreden. Er waren 8 bedrijven waarmee één of meer ondersteuningsgesprekken plaats vonden.

5.3.2. Trajectbegeleiding voor Limburgse zorgboerderijen

Dit PlattelandPlus project kreeg in het najaar 2015 goedkeuring. Binnen dit project willen we 8-10 zorgboerderijen die meer willen inzetten op zorg, begeleiden in hun vernieuwingstraject. Het gaat in principe om individuele begeleidingen maar daar waar mogelijk brengen we de bedrijfsleiders samen in groepssessies bv. om methodische of inhoudelijke aspecten aan te brengen.

Het project startte in januari met de organisatie van 3 infomomenten voor zorgboeren:

6/1 (Bree) 8 dlns , 12/1 (Helchteren) 11 dlns, 12/1 (Kortesseem) 8dlns

Op 18/02/2016 brachten we alle geïnteresseerde zorgboerderijen samen voor een startmoment. Er waren 13 deelnemers van 10 verschillende zorgboerderijen. Ze kregen tijdens deze eerste sessie een structuur aangeboden om hun toekomstig zorgaanbod in kaart te brengen.

Daarop volgden 14 individuele bedrijfsbezoeken. Tijdens deze gesprekken werden de plannen voor een eerste keer beluisterd. Bij de meeste zorgboerderijen beperkte dit zich tot een inventarisering van de ideeën. Met sommige zorgboerderijen maakten we reeds de afspraak om bepaalde verkennende contacten te leggen.

Het Innovatiesteunpunt ondersteunt het project als partner via de ontwikkeling van bedrijfsmodellen op maat. Het werkte een inhoudelijke vertaling uit van de brochure 'Business Model Canvas' naar sociale activiteiten op het bedrijf. Er waren overlegmomenten met ISP op 19/01, 22/2, 2/03, 29/08/2016.

Om ons te inspireren bij de uitwerking van een aangepaste handleiding voor het businessmodel, organiseerden we op 10/05/2016 samen met ISP een workshop waaraan twee zorgboerderijen deelnamen. Zij werden hiervoor geselecteerd omdat ze zelf al een bedrijfsplan voor hun zorgactiviteiten hadden opgemaakt. Er waren in samenwerking met ISP ook 2 testbesprekingen (op 24/06 en 1/09/2016) van het aangepaste canvas op zorgboerderijen. Nadien werden alle deelnemende bedrijven uitgenodigd voor een workshopgesprek. 8 bedrijven namen daaraan deel. Met hen werd het canvas voor een sociaal bedrijfsplan opgemaakt.

Met 4 zorgboerderijen gingen we intensiever aan de slag en werden concrete stappen gezet voor overleg met welzijnspartners. Bij 2 daarvan is het in de loop van 2016 tot een effectief nieuw samenwerkingsverband gekomen.

Een tweede instrument dat dient ontwikkeld is een handleiding voor een juiste en volledige berekening van de kostprijs van zorgboerderijactiviteiten. Op 20/10/2016 hadden we hierover een startoverleg met het Innovatiesteunpunt. Op 13/12/2016 was er een eerste testbespreking met een van de deelnemende bedrijven. Op 15/12/2016 werd een eerste ontwerp besproken met een groep studenten toegepaste economie (Universiteit Hasselt).

5.3.3. Pilootprojecten

5.3.3.1. Ondersteuning van individuele projecten

➤ Productief Landschap

Steunpunt Groene Zorg werd betrokken bij een van de vijf pilootprojecten 'Productief Landschap'. De Vlaamse Bouwmeester, DLV, ILVO en Ruimte Vlaanderen waren de initiatiefnemers van dit piloottraject. De betrokken zorgboerderij werd intensief begeleid om een innovatieve oplossing te vinden voor hun ruimtelijke blokkade nabij een overstromingsgebied. De zorgboeren gaven zelf de uitbreiding van hun zorgactiviteiten aan als een mogelijke piste.

Deze uitweg bleek uiteindelijk niet mogelijk omdat ze botste op de reglementering van de initiatiefnemers van het pilootproject zelf (meergezinswoningen in agrarisch gebied zijn niet toegestaan).

➤ Cado op de zorgboerderij

Op zorgboerderij Hof ter Motte is begin 2016 een collectieve autonome dagopvang (CADO) van Familiezorg van start gegaan. SGZ begeleidde de zorgboerderij bij de opmaak van de samenwerkingsovereenkomst met familiezorg. Op 15/4/2016 werd de Cado officieel geopend in bijzijn van minister Vandeurzen.

➤ Sanapolis Sijsele

De voorzieningengroep Tabor verpacht een hoeve naast het ziekenhuis in Sijsele. De ziekenhuisactiviteiten zouden op die site stopgezet worden en in plaats daarvan komen andere zorgactiviteiten zoals een revalidatiecentrum. Tabor zou de hoeve willen inzetten voor activering van hun cliënten.

De landbouwer toonde interesse om die zorgactiviteiten op de hoeve te organiseren. De mogelijkheden werden afgetast.

Er waren overlegmomenten op

02/06/2016 directie groep Tabor

07/07 en 28/09/2016 met betrokken landbouwer

➤ Impulsproject Curando –Oranje –Zedelgem

Project waarbij mensen elkaar helpen en belonen met klavertjes. Ook zorgboeren uit de regio werden betrokken. SGZ gaf advies over verzekering, vrijwilligersactiviteiten door zorgboeren, edm.

5.3.3.2. Zorg in de Groene Zorg

Het project 'Zorg binnen Groene Zorg' gaat uit van de directie welzijn van het provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Zorggasten die intensieve begeleiding bij dagbesteding nodig hebben maar waarvan de begeleidende dienst die niet kan opnemen, worden doorverwezen naar een dienst voor arbeidszorgbegeleiding. Deze laatste ontvangt een subsidie per zorggast.

Steunpunt Groene Zorg neemt het penhouderschap voor dit project op zich. We hielden een overlegmoment met de betrokken partners op 29/02 en 08/09/2016. Met de provinciale administratie welzijn waren er overlegmomenten op 03/02, 01/09/2016

5.3.3.3. Groene Zorg als activering naar betaalde arbeid

Steunpunt Groene Zorg heeft op 31/03/2016 een nieuw projectvoorstel ingediend binnen het nieuwe Oost-Vlaamse subsidiekader 'drempelverlagende projecten'. In dit projectvoorstel werd verder gebouwd op de expertise en het netwerk van partners 'Zorg binnen Groene Zorg'.

Het lag in de bedoeling om een samenwerkingsmodel op te zetten om vanaf 2017 doorstromingstrajecten te realiseren voor doelgroepen die de overgang kunnen maken van trap 4 naar trap 5 op de participatieladder. Als activeringsplekken is er een aanbod bij (kandidaat) zorgboerderijen uit de sector tuinbouw en sierteelt, een sector met reële tewerkstellingsmogelijkheden. Het werkgeversverhaal zou worden meegenomen dankzij samenwerking met de tuinbouwconsulenten Boerenbond.

In oktober kregen we echter bericht dat het project niet werd weerhouden.

5.3.4. Internationale samenwerking

5.3.4.1. Ondersteuning van Waalse partners in Groene Zorg

De belangstelling van onze Zuiderburen voor de werking in Vlaanderen blijft groot. Er worden geen concrete stappen gezet in de richting van een eigen werkingsstructuur voor het Waalse Gewest.

Wel verleende het steunpunt zijn medewerking aan enkele vormingsactiviteiten voor geïnteresseerden uit Wallonië:

2/03/2016 Infoavond voor land- en tuinbouwers uit Henegouwen, georganiseerd door Parc naturel du Pays des Collines.

3/03/2016 organisatie daguitstap voor geïnteresseerden uit Wallonië, op vraag van Parc naturel des Plaines de l'Escaut en het Réseau Wallon du Développement Rural. We ontvingen de groep in de voormiddag in De Valleihoeve in Zingem en in de namiddag in Den ijsbeer in Meulebeke.

5.3.4.2. EBAMA-project onderwijs

Van 10 tot 14 oktober werd een delegatie onderzoekers en docenten landbouwonderwijs uit verschillende EU-landen ontvangen in Koksijde. Het EU-uitwisselingsproject wordt getrokken door de sectorverantwoordelijke van het Nationaal Secretariaat voor het Katholiek Onderwijs. Samen met Inagro werkte SGZ een programma voor 2 dagen bedrijfsbezoeken uit. Er werden 4 zorgboerderijen bezocht. Op de laatste zorgboerderij was er een persontmoeting met de gedeputeerde.

10/10/2016 uitleg werking zorgboerderijen en SGZ, onderzoek Hogent

12/10/2016 Biezenhoeve, Grenshoeve, Houtemse Vleeshoeve (ZB)

13/10/2016 Grote Linde, De Zaaier (ZB), Schouteeten (ZB) en Oude Rozenhof (ZB)

mét persmoment deputé

5.3.4.3. Andere contacten met buitenlandse delegaties

22/04/2016 Een onderzoekster van de universiteit van Padua (faculteit sociale wetenschappen) kwam gedurende enkele weken naar Gent. Ze kreeg een toelichting over onze werking en we brachten haar in contact met enkele zorgboerderijen voor een interview.

28-30/11/2016 Deelname aan studiereis naar zorgboerderijen in Zuid-Engeland, georganiseerd door Waals Ruraal Netwerk.

5.3.5. Deelname aan studiedagen en vormingsactiviteiten

De medewerkers van Steunpunt Groene Zorg participeren geregeld aan overlegmomenten en studiedagen waarin zij zowel eigen kennis en inzichten uitdragen als nieuwe verwerven. (*Overzicht van studiedagen en externe contacten in bijlage 4*)

5.4. Vorming en informatie

5.4.1. Informatiesessies

5.4.1.1. Informatiesessies voor hulpverleners

Hulpverleners die interesse betonen voor Groene Zorg of een eerste keer een vraag richten aan Steunpunt Groene Zorg worden uitgenodigd op provinciale informatiebijeenkomsten. Daarop krijgen ze een gestructureerde voorstelling van de mogelijkheden, werkwijzen en aandachtspunten voor de samenwerking met zorgboerderijen. Er werden in 2016 9 informatiebijeenkomsten voor hulpverleners georganiseerd. *(Overzicht van infosessies voor hulpverleners in bijlage 4)*

Aan verschillende organisaties, verenigingen of groepen geïnteresseerden werd, op hun vraag, uitleg gegeven over Groene Zorg en de rol van het steunpunt. Er waren 10 toelichtingsmomenten op vraag van voorzieningen. *(Overzicht van infosessies op vraag in bijlage 4)*

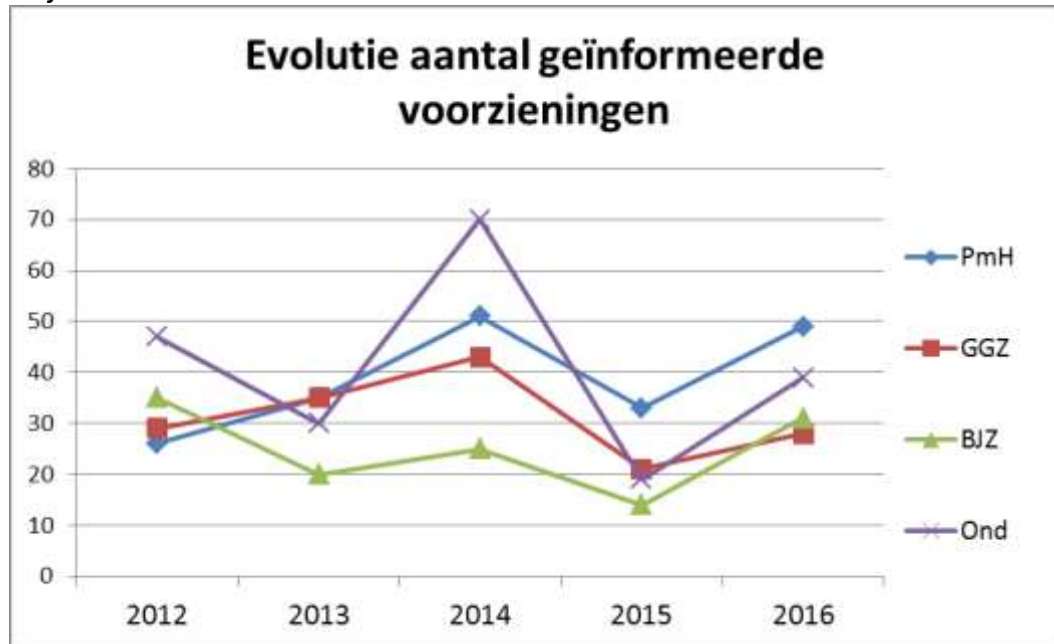
Bij andere gelegenheden werd het protocol voor samenwerking met SGZ gehanteerd als gespreksmiddel bij overleg met voorzieningen over de kwaliteitsbewaking van de zorgboerderijovereenkomst. Het protocol legt vast welke verwachtingen SGZ stelt tegenover de dienstverlening van matching tussen vraag en aanbod. Er waren 4 overlegmomenten met directie en teams van diverse voorzieningen. *(Overzicht van overlegmomenten i.v.m. protocol SGZ in bijlage 4)*

Tabel 6

<i>Aantal geïnformeerde voorzieningen in 2016 (totaal van infosessies overlegmomenten op eigen initiatief en op vraag)</i>						
	Antw.	Limb.	O.-Vl.	Vl.-Br.	W.-Vl.	TOTAAL
Pers m Handicap	17	5	5	3	19	49
Geestelijke Gezondheidszorg	14	5	3	3	3	28
Bijzondere Jeugdzorg	12	3	7	1	8	31
Onderwijs	14	5	3	1	16	39
Thuiszorg	1		1		1	3
Algemeen Welzijnswerk	1					1
Andere	2	2	1	3		8
TOTAAL	61	20	20	11	47	159

In 2016 lag het aantal geïnformeerde voorzieningen met 159 opnieuw een stuk hoger dan het dieptepunt van 2015. Grafiek 14 laat zien dat de stijging van het aantal deelnemende voorzieningen gespreid is over alle sectoren.

Grafiek 14

5.4.1.2. Informatiesessies voor land- en tuinbouwers

Tevens organiseerde Steunpunt Groene Zorg informatiesessies voor geïnteresseerde land- en tuinbouwers. Waar zich kansen aandienende gebeurde dit in samenwerking met gemeentelijke landbouwraden, eigen bewegingsstructuren en voorzieningen. Voor deze infosessies richt het steunpunt zich bijzonder op regio's waar er een duidelijk tekort is aan zorgboerderijen. (*Overzicht van infosessies voor land- en tuinbouwers in bijlage 4*)

5.4.2. Vormingsactiviteiten

5.4.2.1. Studiedag 'Groene Kansen voor Welzijn op Maat'

In 2016 werden er geen provinciale trefdagen georganiseerd. In plaats daarvan koos Steunpunt Groene Zorg vzw voor de organisatie van een Vlaamse studiedag. (Zie 5.2.4.)

5.4.2.2. Vormingsbijeenkomsten met zorgboer(inn)en

De vormingsbijeenkomsten voor zorgboer(inn)en gingen in 2016 over het thema 'Psychische problemen bij zorggasten: hoe ermee omgaan?'. Opnieuw deden we voor de begeleiding van deze sessies beroep op vzw Zorg-Saam.

Alles samen volgden 90 zorgboer en -boerinnen deze vormings sessie. (*Overzicht in bijlage 4*)

5.4.2.3. Lerende Netwerken 'Meer zorg op de zorgboerderij'

Het regionale lerende netwerk voor Oost- en West-Vlaanderen zette in 2016 zijn activiteiten verder. Voor de regio Antwerpen en Vlaams-Brabant maakten we een doorstart. Nieuwe geïnteresseerden konden zich daar voor de bijeenkomsten van het netwerk inschrijven. 6 nieuwe bedrijven gingen op deze uitnodiging in. Omwille van het project 'Trajectbegeleiding voor Limburgse zorgboerderijen' (zie 5.3.2.) werd in die provincie het netwerk dat in 2015 liep stopgezet.

Met deze lerende netwerken wou het steunpunt extra ondersteuning bieden aan zorgboerderijen die meer willen inzetten op hun zorgactiviteiten. De bedrijfsleiders worden via een groepsproces gestimuleerd om na te denken over de organisatie van hun toekomstplannen.

Er werd veel aandacht besteed aan uitwisseling van ervaringen. In de vorm van een intervisie konden de deelnemers hun successen en hindernissen met elkaar bespreken. *(Overzicht in bijlage 4)*

Bij de deelnemers van het netwerk Oost- en West-Vlaanderen leefde de vraag naar een juiste keuze van bedrijfsstructuur om hun zorgactiviteiten in onder te brengen. SGZ zocht daarop contact met SBB bedrijfsadvies om van hen een overzicht kan bekomen van mogelijke rechtspersoonlijke structuren met hun respectievelijke voor- en nadelen.

Er was hiervoor een voorbereidend gesprek met SBB op 11/01/2016. In het LN Oost-/West-Vlaanderen kwamen op 24/03/2016 2 adviseurs (1 adviseur vzw-wetgeving en 1 adviseur vennootschappen) toelichting geven.

5.4.2.4. Dagexcursie voor zorgboeren

De traditie van een jaarlijkse studiereis werd in 2016 aangehouden.

Op 05/07/2016 bezochten we Stichting Ommersteyn in Dilsen-Stokkem. Na de middag staken we de grens over voor een bezoek aan een zorgboerderij in Nederlands Limburg en een kennismaking met het coöperatieve netwerk van Limburgse zorgboerderijen. Er waren 39 deelnemers.

5.4.2.5. Ontmoetingsmomenten voor zorgboer(inn)en

In samenwerking met de provinciebesturen organiseerden we 4 provinciale ontmoetingsmomenten voor zorgboerderijen. In een informele sfeer werden zorgboerderijen bedankt voor hun inzet. Er werd telkens van de gelegenheid gebruik gemaakt om de uitbaters van zorgboerderijen informatie te geven over de stand van zaken in hun provincie. In elke provincie kwam de bevoegde gedeputeerde langs voor een gelegenheidswoord. *(Overzicht van de ontmoetingsmomenten voor zorgboerderijen in bijlage 4)*

5.4.2.6. Ontmoetingsdag 'Groene Zorg in de voorziening'

Het programma van deze succesvolle studiedag uit 2015 werd op 31/05/2016 nog eens overgedaan, dit keer aan de oostelijke zijde van het land.

Met het Vlaams Welzijnsverbond hadden we voorbereidende overlegmomenten op 22/04 en 10/05/2016.

Met de organisatie van deze ontmoetingsdag zette SGZ een stap vooruit om het ondersteuningsaanbod naar Groene Zorg te verbreden. Heel wat residentiële voorzieningen binnen de welzijnszorg zoeken immers naar een manier om hun bewoners in de nabijheid van hun verblijf de kans te bieden tot groene dagbesteding. Het steunpunt wil immers een platform bieden aan verantwoordelijken voor residentiële dagbesteding.

Plaats: Peer, 34 deelnemers uit 23 organisaties

Het programma bevatte volgende onderdelen:

- 'Meander: van zorgboerderij naar buurtboerderij' door Eric Avonts, algemeen directeur Rotonde

- 'Boerderijdieren in de zorg' door Annelies Flamang van Vives - Onderzoeksgroep Dier: de resultaten voor van een proefproject waarbij boerderijdieren werden getraind om ingezet te worden in de zorg.
- Bezoek aan zorgboerderij De Akkerboom
- 'De Warme Tuin' door Marleen Vander Velden, Landelijke Gilden
- Groepsgesprek over de mogelijkheden van en de ondersteuningsnoden voor een Groene Zorgplek op de instelling

5.4.2.7. Samenkomsten met vrijwilligers

In Oost-Vlaanderen werkt een groep vrijwilligers mee aan diverse opdrachten zoals de ondersteuning van promotionele activiteiten en de opstart en opvolging van zorgboerderijovereenkomsten. Doordat sommige vrijwilligers hun activiteiten hebben stopgezet, kwam de vrijwilligerswerking op een laag pitje te staan. (*Overzicht vrijwilligerssamenkomsten in bijlage 4*)

5.4.3. **Evoluties in het vormings- en informatieaanbod**

Grafieken 15 en 16 geven een beeld van de evolutie van de vormingsactiviteiten die Steunpunt Groene Zorg de laatste vijf jaar organiseerde. Ze laten ons toe enkele conclusies te trekken over het vormings- en informatieaanbod van SGZ.

Het vormingsaanbod voor zorgboeren breidde in 2016 verder uit. Enkele jaren geleden startten we met de jaarlijkse dagexcursie naar zorgboerderijen. In 2015 kwam daar de opstart van 2 lerende netwerken voor bovenop. In 2016 werd het aantal bijeenkomsten voor ervaringsuitwisseling uitgebreid. Grafiek 16 geeft aan dat ook de participatie van zorgboerderijen aan informatie- en vormingsactiviteiten toeneemt. Op 5 jaar tijd is het aantal deelnemersuren vervijfvoudigd.

Het aanbod naar voorzieningen wisselt van jaar tot jaar. Er waren in 2016 minder teambesprekingen met voorzieningen afzonderlijk. Ook het aantal infosessies voor hulpverleners daalde. Maar we bereikten tijdens dit beperktere aantal sessies wel meer deelnemers.

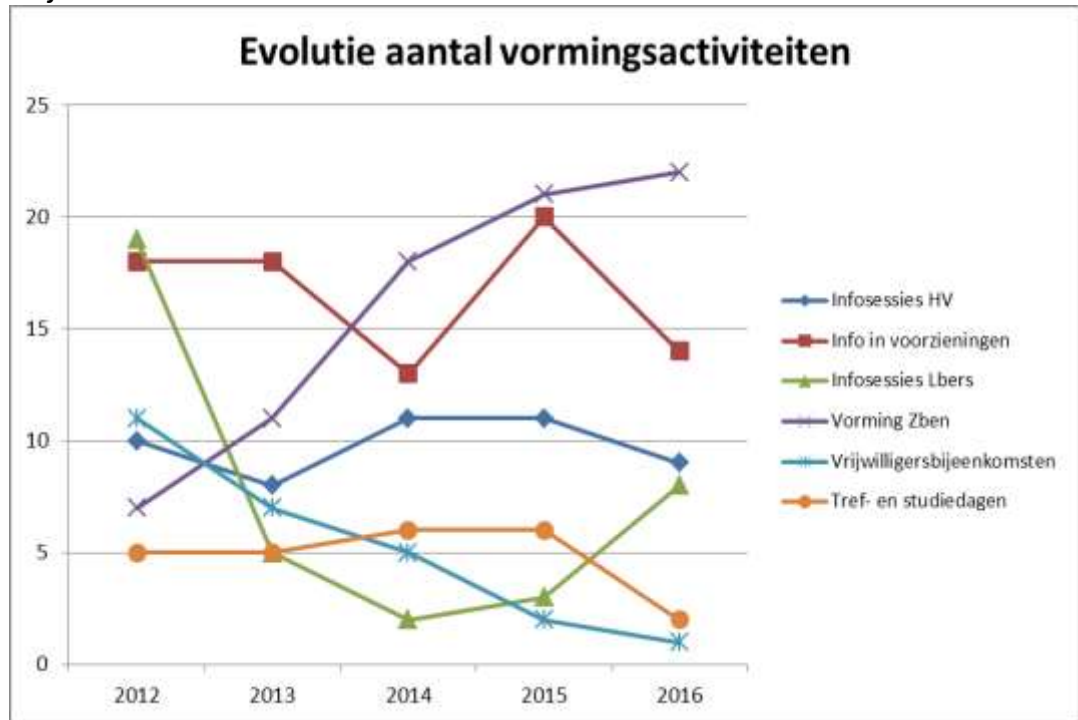
Omwille van de keuze voor een Vlaamse studiedag in de plaats van 5 provinciale Trefdagen, zien we ook op dat vlak een verminderd aanbod. Grafiek 16 laat echter zien dat het aantal deelnemersuren voor studie- en trefdagen niet in dezelfde mate gedaald is.

Het aantal informatiesessies naar het brede publiek van land- en tuinbouwers varieert van jaar tot jaar. Dergelijke initiatieven zijn afhankelijk van de vraag van gemeentebesturen of lokale afdelingen van land- en tuinbouworganisaties. In 2016 lag die vraag opnieuw iets hoger.

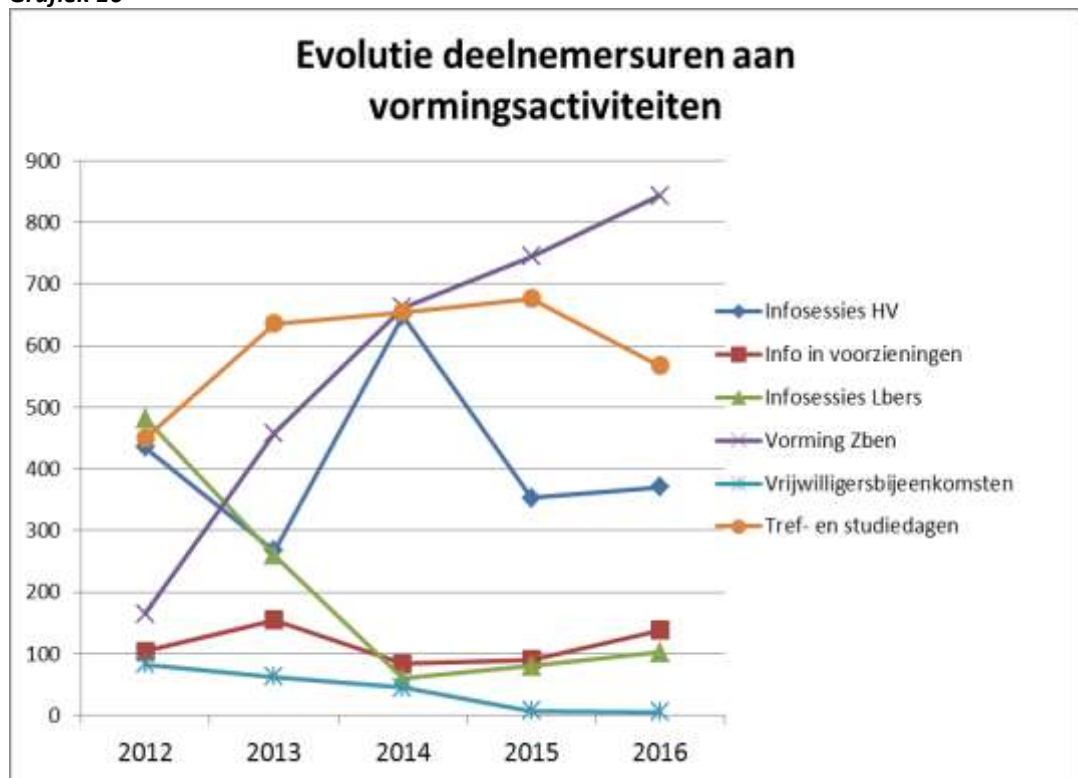
De ondersteuning van vrijwilligers neemt af. In de provincie Oost-Vlaanderen is een vrijwilligerswerking actief maar omwille van gebrek aan middelen wordt voorlopig geen nieuwe impuls gegeven aan deze werking.

De verbreding van het informatie- en vormingsaanbod vertaalt zich niet in meer deelnemers aan onze vormingsactiviteiten (Grafieken 17 en 18). Globaal kunnen we stellen dat het aantal activiteiten en deelnemers over de jaren heen een zacht dalende trend vertoont. Maar die trend manifesteert zich minder in het aantal vormings- en deelnemersuren.

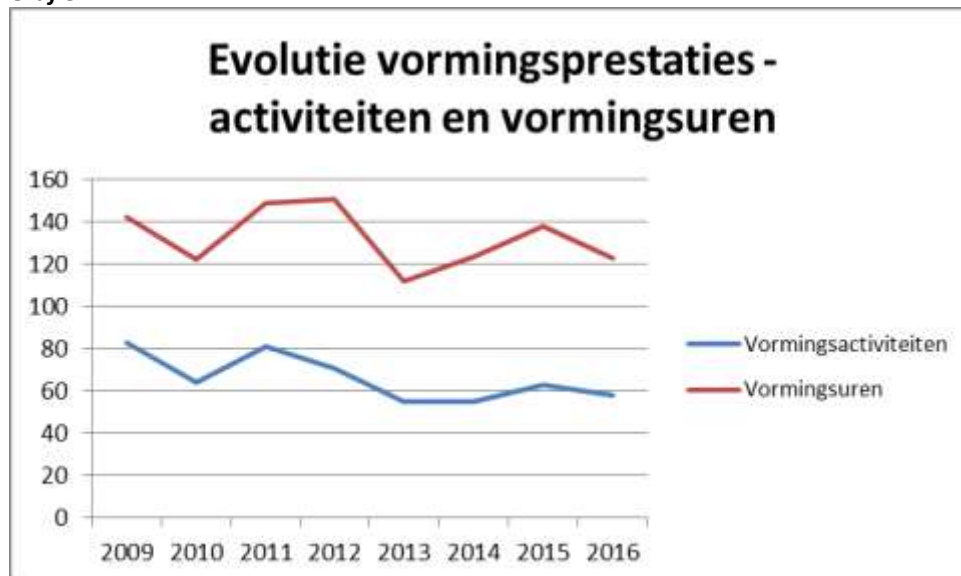
Grafiek 15

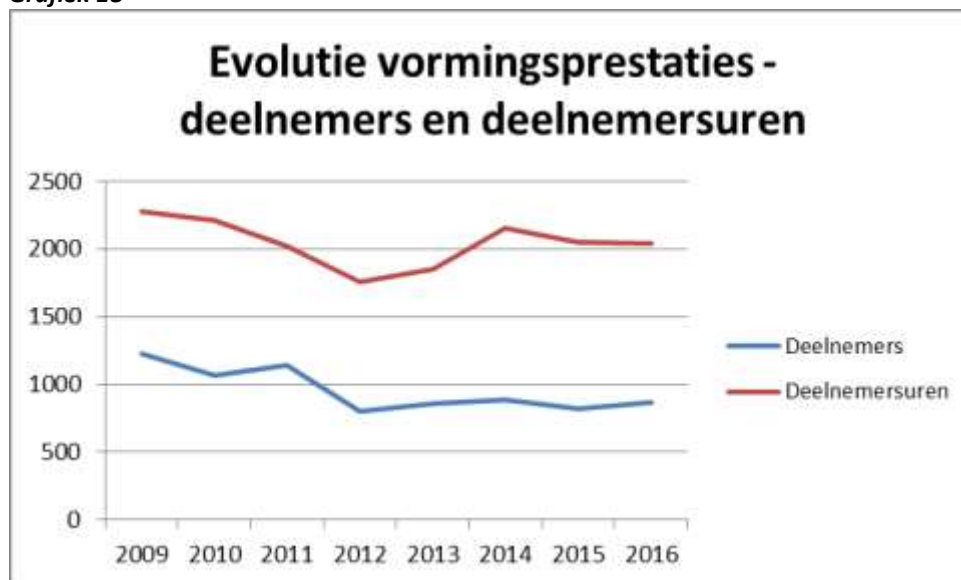
Grafiek 16

Grafiek 17

Grafiek 18

5.4.4. Ontsluiting van kennis via www.groenezorg.be

Steunpunt Groene Zorg vernieuwde de website www.groenezorg.be. Sinds 15/07/2016 is deze vernieuwde website online. In de loop van het najaar werd de informatie op de nieuwe website systematisch aangevuld.

In 2016 werden 19.010 bezoeken op de site www.groenezorg.be geregistreerd. Dat is een daling met 6% tegenover 2015.

2.437 bezoeken duurden 3 tot 60 minuten en

1.252 bezoeken duurden 1 tot 3 uren.

5.800 bezoeken waren van personen die al eens eerder op de site kwamen. De verhouding tussen het aantal nieuwe bezoekers en bezoekers die eerder al op de site kwamen, blijft constant.

De gemiddelde bezoekduur bedroeg 2'46". Gemiddeld werden 3,19 pagina's per bezoek bekeken. Dat is een toename tov 2015 met 3%.

Sinds 1/08/2016, na de vernieuwing van de website, komt 65% van de bezoekers terecht op de homepagina. Dit is de meest bezochte pagina, goed voor 27% van de paginaweergaven. De gemiddelde bezoektijd op deze pagina is 00:49".

Andere pagina's die veel bekeken worden zijn:

'Ik zoek een zorgboerderij als hulpverlener' (8% van de paginaweergaven)

'Kaart van zorgboerderijen' (6%)

'Medewerkers' en 'Contact', samen 9%

'Over zorgboerderijen' 4%

5.4.5. E-zine

Van de elektronische nieuwsbrief werden 5 edities verzonden. Daarvan waren er 2 kort op elkaar, in de maand oktober, omwille van de aankondiging van de Vlaamse studiedag op 10 november.

De nieuwsbrief is samengesteld uit korte nieuwsberichten met, waar mogelijk, een link naar de eigen website www.groenezorg.be. Nieuwsbrief en website worden op die manier in onderlinge afstemming opgebouwd. (*Overzicht van gepubliceerde nieuwsbrieven in bijlage 4*)

5.4.6. Bekendmaking

Voorstellingsfolder

De promotiefolder werd herdrukt. De informatie op de folder werd herschikt en de contactgegevens geactualiseerd.

De medewerkers van SGZ verspreiden de promotiefolder tijdens individuele contacten, bij informatie- en vormingsactiviteiten en via de promotiestand.

Banners

De drie banners, met hetzelfde beeld als op de voorzijde van de voorstellingsfolder, werden opgezet bij beurzen en manifestaties van Steunpunt Groene Zorg.

Pers en media

(Overzicht van persbijdragen over en media-aandacht voor Steunpunt Groene Zorg in bijlage 4)

Beurzen

(Overzicht van manifestaties waarop Steunpunt Groene Zorg aanwezig was met een informatiestand in bijlage 4)

Andere promotionele manifestaties:

Tot slot zijn er elk jaar bijzondere manifestaties waarop de werking van Groene Zorg in de aandacht wordt geplaatst en diverse betrokkenen elkaar kunnen ontmoeten.

15/07/2016 bezoek aan twee zorgboerderijen te Limburg met de gouverneur en gedeputeerde van Landbouw

Overzicht aantal aanmeldingen en matchings per provincie 2016

Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Antwerpen	227	73	4	19	130
Limburg	153	28	0	13	112
Oost-Vlaanderen	231	25	3	8	186
Vlaams-Brabant	129	19	1	10	97
West-Vlaanderen	186	24	2	-	159
Buiten Vlaanderen	9	1	1	-	6
Totaal	935	170	11	50	690

Overzicht aantal aanmeldingen en matchings per sector 2016

Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	94	26	2	7	59
Pers. m. Hand.	170	26	-	11	128
Geestel. Gezondheidszorg	119	24	3	3	86
Thuiszorg	48	8	-	2	38
Welzijn & Samenleving	9	5	-	-	4
Onderwijs	478	80	5	27	361
Andere	17	1	1	-	14
Totaal	935	170	11	50	690

**Overzicht van aantal aanvragen en opgestarte samenwerkingsverbanden
per provincie en per sector 2016**

Antwerpen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	28	9	1	5	13
Pers m Hand.	41	11	-	4	25
Geestel. Gezondheidszorg	16	6	-	-	10
Thuiszorg	12	3	-	1	8
Welzijn & Samenleving	5	4	-	-	1
Onderwijs	119	39	2	9	69
Andere	6	1	1	-	4
Totaal	227	73	4	19	130

Limburg	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	8	4	-	1	3
Pers m Hand.	28	5	-	5	18
Geestel. Gezondheidszorg	23	7	-	1	15
Thuiszorg	18	3	-	-	15
Welzijn & Samenleving	2	1	-	-	1
Onderwijs	74	8	-	6	60
Andere	-	0	-	-	-
Totaal	153	28	-	13	112

Oost-Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	21	2	1	1	17
Pers m Hand.	50	4	-	1	43
Geestel. Gezondheidszorg	35	6	1	-	25
Thuiszorg	3	0	-	-	3
Welzijn & Samenleving	2	0	-	-	2
Onderwijs	112	13	1	6	89
Andere	8	0	-	-	7
Totaal	231	25	3	8	186

Vlaams-Brabant	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	14	5	-	-	9
Pers m Hand.	14	3	-	1	9
Geestel. Gezondheidszorg	12	1	1	2	8
Thuiszorg	15	2	-	1	12
Welzijn & Samenleving	-	0	-	-	-
Onderwijs	72	8	-	6	57
Andere	2	0	-	-	2
Totaal	129	19	1	10	97

West-Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	22	5	-	-	17
Pers m Hand.	35	3	-	-	31
Geestel. Gezondheidszorg	32	4	-	-	28
Thuiszorg	-	0	-	-	-
Welzijn & Samenleving	-	0	-	-	-
Onderwijs	96	12	2	-	82
Andere	1	0	-	-	1
Totaal	186	24	2	-	159

Buiten Vlaanderen	Aantal vragen	Ingetrokken	Afgewezen door SGZ	Geen aanbod	ZBO afgesloten
Jongerenwelzijn	1	1	-	-	-
Pers m Hand.	2	-	-	-	2
Geestel. Gezondheidszorg	1	-	1	-	-
Thuiszorg	-	-	-	-	-
Welzijn & Samenleving	-	-	-	-	-
Onderwijs	5	-	-	-	4
Andere	-	-	-	-	-
Totaal	9	1	1	-	6

BIJLAGE 3

OVERZICHT VAN CONTACTEN EN ACTIVITEITEN

Verspreiding Nieuwsbrief Groene Zorg

- Op 1/02/2016 werd een e-zine verstuurd naar 3.561 e-mailadressen. 29% van de aangeschreven personen opende het bericht.
- De elektronische nieuwsbrief, verzonden op 27/04/2016 naar 3.256 e-mailadressen werd door 29% van de ontvangers geopend. 11% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie.
- De elektronische nieuwsbrief, verzonden op 11/10/2016 naar 3.581 e-mailadressen werd door 33% van de ontvangers geopend. 34% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie.
- We verstuurden nog een tweede elektronische nieuwsbrief met een laatste aankondiging van de studiedag en een uitnodiging voor de bijeenkomsten voor ervaringsuitwisseling. Deze is verzonden op 27/10/2016 naar 3.462 e-mailadressen en werd geopend door 27% van de ontvangers. 23% van deze ontvangers klikte door naar een verdere pagina.
- De elektronische nieuwsbrief, verzonden op 21/12/2016 naar 3.746 e-mailadressen, werd door 34% van de ontvangers geopend. 29% daarvan klikte verder voor bijkomende informatie.

Overzicht van informatiesessies voor hulpverleners die door SGZ werden georganiseerd

- 14/01/2016 Roeselare, 10 aanwezigen uit 9 voorzieningen
- 01/03/2016 Leuven, 11 aanwezigen
- 08/03/2016 Rapertingen 13 aanwezigen
- 14/04/2016 Oostmalle, 39 aanwezigen uit 21 voorzieningen
- 26/04/2016 Roeselare, 13 aanwezigen uit 11 voorzieningen
- 22/06/2016 Poesele, 20 aanwezigen uit 14 voorzieningen
- 18/10/2016 Roeselare, 24 aanwezigen uit 20 voorzieningen
- 27/10/2016 Oostmalle 7 aanwezigen uit 7 voorzieningen
- 08/11/2016 Rapertingen, 8 aanwezigen uit 7 voorzieningen

Overzicht van informatiesessies die werden gegeven op vraag van organisaties, verenigingen of groepen geïnteresseerden

- 14/01/2016 Pegode, Niel
- 05/02/2016 MPI Oosterlo, nav dossiers vanuit BUSO
- 22/02/2016 integratiemedewerker opvangcentrum Rode Kruis Houthalen ifv samenwerking met imkersvereniging
- 07/03/2016 CLB Kompas en CLB GO Mechelen, 31 aanw.
- 15/03/2016 OLO Brasschaat, 2 aanw.
- 24/03/2016 BUSO en CLB Roeselare, beide netten. 14 aanw.
- 20/05/2016 Tordale school en CLB, Torhout
- 30/06/2016 Absoluut en Landelijke Thuiszorg op zorgboerderij in Herenthout
- 14/06/2016 VCLB Aalst en CLB GO! Dender (Aalst) i.s.m. Sara Vennens (ALV) die toelichting gaf bij het luik e-loket, 14 aanw.

Overzicht van overlegmomenten ivm protocol SGZ

- 08/01/2016 De Luifel, Tielt
- 28/06/2016 Justitiehuis Turnhout met justitie assistent, begeleidster vzw De As.
- 28/06/2016 OBC De Waai Kaprijke
- 16/08/2016 OOOO Luein Lochristi

Overzicht van informatiesessies voor landbouwers

- 30/05/2016 presentatie land- en tuinbouwraad Evergem
- 14 en 28/04/2016 deelname aan 2 excursies Multifunctionele Landbouw, georganiseerd door Innovatiesteunpunt. De excursie ging telkens langs 4 bedrijven in de omgeving van Eindhoven. Landbouwers konden een speeddate aanvragen met een vertegenwoordiger van SGZ en daarop hun vooruitzichten mbt zorgactiviteiten op het bedrijf bespreken.
- 27/10/2016 infosessie tijdens Inspiratienamiddag 'Van Alle Markten Thuis', Zemst.
- 24/11/2016 infosessie ism Boerenbond op Silsomhof, is door Boerenbond afgelast omwille van slechts 2 inschrijvingen
- 14/12/2016 infosessie CADO (Nevele), 6 dlns

Bekendmaking en informatieverspreiding binnen de Landelijke Beweging

- 28/01/2016 gewestraad Landelijke Gilden Brugge Noord en Zuid, nieuwjaarsbijeenkomst. Korte uitleg werking SGZ, getuigenis zorgboerin, toekomstperspectieven ZB'en.
- Januari 2016 Agra Westhoek, nieuwjaarsbijeenkomst met getuigenis zorgboerin.
- Vastencampagne Landelijke Gilden: 2 reportages van zorgboerderijen werden gepubliceerd op de website van Landelijke Gilden
- 16/03/2016 Presentatie nationaal bestuur Landelijke Gilden
- 08/11/2016 Netwerkdag ONS, regio Mechelse en Zuiderkempen. Voorstelling werking groene zorg op zorgboerderij Struisvogelnest (Lier). Op 17/10 was er een voorbereidende vergadering op zorgboerderij Struisvogelnest.

Overzicht van samenkomsten met lerende netwerken

Thema 'Meer zorg op de zorgboerderij', regio Oost- en West-Vlaanderen, West-Vlaams-Brabant

- 26/01/2016 Tielt, 6 aanw.
- 24/03/2016 Tielt, 4 aanw.
- 14/12/2016 Nevele, 4 aanw.

Thema 'Meer zorg op de zorgboerderij', regio Antwerpen, Oost-Vlaams-Brabant

- 26/01/2016 Geel, 11 aanw.
- 22/03/2016 Geel: 11 aanw.
- 20/06/2016 Geel 9 aanw.
- 03/10/2016 Geel 7 aanw.
- 21/11/2016 Geel 7 aanw.

Overzicht van ervaringsuitwisselingsavonden

Thema "Psychische problemen bij zorggasten: hoe ermee omgaan?" i.s.m. Zorg-Saam

- 14/11/2016 Oostkamp, 17 aanwezigen
- 17/11/2016 Bree, 10 aanwezigen
- 22/11/2016 Kortesseem, 10 aanwezigen
- 23/11/2016 Zwevegem, 7 aanwezigen
- 29/11/2016 Meensel-Kiezegem, 7 aanwezigen
- 06/12/2016 Oostmalle, 11 aanwezigen
- 07/12/2016 Lokeren, 18 aanwezigen
- 15/12/2016 Eindhout, 10 aanwezigen

Overzicht van Provinciale Ontmoetingsmomenten voor zorgboerderijen

- 01/06/2016 Staden, 54 aanw.
- 20/10/2016 Herenthout, 30 aanw.
- 20/11/2016 Nevele, 48 aanw.
- 01/12/2016 Hasselt, 30 aanw.

Overzicht van vrijwilligersbijeenkomsten

- 18/04/2016 : 2 vrijwilligers aanwezig.

Overzicht van persbijdragen en mediareportages over Steunpunt Groene Zorg

- 15/01/2016 artikel in vakblad van AVBS 'Sierteelt en Groenvoorziening'.
- Maart 2016 reportage op www.boerenbond.be 'Zorgboerderij geeft veel voldoening'
- 14/04/2016 gesprek met Belga-reporter Frederik Ureel. Op 17/04 verscheen hierover een bericht op www.deredactie.be.
- 15/04/2015 reportage Het Nieuwsblad 'Jonge mensen met dementie komen thuis in Ter Motte' over de opening van een dagcentrum voor jongdementerenden op een zorgboerderij in Nevele.
- 24/06/2016 reportage Weliswaar op zorgboerderij Trezemieke (Retie)
- September 2016 reportage Ons-TV over genomineerde zorgboerin voor de wedstrijd 'Vrouwelijk talent op het platteland'.
- September 2016 Veldverkenner, publicatie van een infografiek over zorgboerderijen in Vlaanderen.
- Oktober 2016 reportage Ons TV bij zorgboerin Meensel-Kiezegem.
- 24/10/2016 TV-Limburg, opname op zorgboerderij (Bree)
- 04/11/2016 bijdrage Boer&Tuinder met voorstelling van de thematiek van de studiedag 'Groene kansen voor Welzijn op Maat' en een aankondiging van de bijeenkomsten voor ervaringsuitwisseling.
- 15/11/2016 bijdrage VILT, 'Kan zorgboerderij uitgroeien tot rendabele bedrijfstak?'
- November 2016 bijdrage in Relevant, tijdschrift bisdom Antwerpen, 'Je krijgt zoveel meer terug', interview van Ilse Van Halst met zorgboerin.
- 25/11/2016 bijdrage Boer&Tuinder, 'Zorgboerderijen moeten groeien vanuit hun kernkwaliteiten'.
- December 2016 reportage Agrifocus bij zorgboerderij Retie 'Ik tank zelf extra energie uit de zorgactiviteiten'.

Overzicht van persberichten en -bijeenkomsten van Steunpunt Groene Zorg

- 13/10/2016 persbijeenkomst nav EBAMA-project voor landbouwonderwijs, werd georganiseerd op zorgboerderij 't Oude Rozenhof (Aartrijke). Reportages in Drietand, Landbouwleven en Boer&Tuinder.
- 18/10/2016 persvoorstelling PDPO-projecten Vlaams-Brabant, ook het project 'Groene Zorg in de Vlaamse Rand' werd voorgesteld aan de pers.
- 08/11/2016 uitnodiging van de pers op de studiedag Groene Kansen voor Welzijn op Maat. Er kwam reactie van Radio2 (waren aanwezig op studiedag) en van regionale TV-zender AVS.
- 15/11/2016 persbericht verstuurd met de besluiten van de studiedag 'Groene Kansen voor Welzijn op Maat.'

Manifestaties waarop Steunpunt Groene Zorg aanwezig was met een informatiestand

- 12-14/2/2016 Agridagen, Ravels.
SGZ had een eigen balie op de stand van Boerenbond. Er was elke dag een consulent, aangevuld met vrijwilligers.
- 25/2/2016 Nationale Agradag, Oudenaarde.
Promotiestand met hulp van 2 zorgboerinnen.
- 11/06/2016 opendeur op zorgboerderij Trezemieke, Retie.
- 03/07/2016 banner op dag van de landbouw landelijke gilde Bevel: onbemande stand
- 25/09/2016 banner op dag van de landbouw in Wuustwezel: onbemande stand
- Opendeur op zorgboerderij Hond en Harmonie, onbemande stand
- 27/10/2016 Van alle markten thuis, Zemst.

Overzicht van studiedagen waaraan Steunpunt Groene Zorg heeft deelgenomen

- 20/01/2016 Lezing door Anna Verhoeve over hergebruik hoeves, provinciehuis Gent.
- 08/03/2016 Info-avond over woon- en dagbestedingsprojecten, georganiseerd door Regionaal Overlegnetwerk Gehandicaptenzorg, provinciehuis Brugge.
- 15/03/2016 Inspiratiemoment Open Ruimte, georganiseerd door Leader Oost-Vlaanderen, Oudenaarde.
- 03/05/2016 Opleiding kostprijsberekening, Gent.
- 22 en 23/06/2016 Deelname aan de provinciale infosessies van het VAPH over de persoonsvolgende financiering.
- 26/08/2016 studiedag Toekomstsporen, Kortrijk.
- 12/09/2016 infosessie over het e-loket van PlattelandPlus Limburg, Hasselt.

Andere externe contacten

- 08/01/2016 Boerenbond West-Vlaanderen nieuwjaarsreceptie
- 19/01/2016 overleg multifunctionele landbouw (provincie Vlaams-Brabant).
- 29/01/2016 netwerk leerrecht Limburg.
- 01/02/2016 bezoek De Akkerboom ifv studiedag instellingsboerderijen.
- 04/03/2016 Ten Dreve, Brugge, partneroverleg in het kader van toekomstplannen.
- 10/03/2016 Outreach De Deining, toelichting over de werking op het werkoverleg SGZ.
- 18/03/2016 Regionaal Gezondheidsoverleg, Brugge, 2 zorgboerinnen konden elk hun eigen zorgproject voorstellen.
- 18/03/2016 voorstelling door studenten Ortho en bedrijfsmanagement Hogent van een casestudie en advies voor zorgboerderij die meer zorg wil aanbieden.

- 03/03/2016 overleg netwerk leerrecht Limburg ifv gezamenlijk in te dienen project
- 15/03/2016 overleg netwerk leerrecht Limburg ifv netwerkdag
- 18/03/2016 Stuurgroep netwerk leerrecht B-A-H-V
- 15/04/2016 opening Beestig Wijs te Genk
- 15/04/2016 opening Cado in Hof ter Motte (Nevele) in aanwezigheid van minister Vandeurzen.
- 11/05/2016 lerend netwerk Limburg: ronde tafel en netwerk beurs
- 01/06/2016 Provinciale landbouwkamer West-Vlaanderen
- 03/06/2016 overleg Boeren op een Kruispunt
- 13/06/2016 Kick Off ontmoetingsmoment Alezi
- 20/06/2016 overleg Natuurpunt, Benno Geertsma
- 21/06/2016 bespreking met Stéphanie De Smet van Cera over het gebruik van sociale media in onze communicatie
- 13/09/2016 infomoment beslisboom Genk
- 20/09/2016 viering 20 jaar gebiedswerking provincie West-Vlaanderen
- 30/09/2016 beleidsgroep schoolexterne interventies Vlaams-Brabant
- 13/10/2016 Netwerk leerrecht Limburg
- 18/10/2016 Werkgroep SAS Arbeid en Vorming, Brasschaat
- 24/11/2016 POM West-Vlaanderen, slow date
- 08/12/2016 Tordale BUSO school type 1, netwerkdag voor aanbieders van dagbesteding na het verlaten van de school.
- 12/12/2016 Leader Kempen en Maasland

BIJLAGE 4

Lijst van gebruikte afkortingen

AW	Algemeen Welzijnswerk
BJZ	Bijzondere jeugdzorg
DLV	Departement Landbouw en Visserij
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
HV	Hulpverlener
L&T	Land- en tuinbouw
NIS	Nationaal Instituut voor de Statistiek
Nt-sub	Niet-subsidiabele zorgboerderij
OKW-S	Omgevingskwaliteit door Samenwerking
Ond	Onderwijs
OPZ	Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis
PAB	Persoonlijk Assistentiebudget
PVB	Persoonsvolgend budget
PVF	Persoonsvolgende financiering
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
PmH	Personen met een handicap
PVB	Persoonsvolgend Budget
SGZ	Steunpunt Groene Zorg vzw
Subs	Subsidiabele zorgboerderij
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VZW	Vereniging zonder winstoogmerk
VTE	Voltijdse equivalent
ZB	Zorgboerderij
ZBO	Zorgboerderijovereenkomst